

Čtenářská gramotnost jako předpoklad osobnostního a profesního rozvoje

Eva Trefilová

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva TREFILOVÁ**
Osobní číslo: **H118327**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Čtenářská gramotnost jako předpoklad
osobnostního a profesního rozvoje**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- motivaci a postoj ke čtení,
- působení a vliv rodiny a školy na rozvoj čtenářství,
- metody ve výuce čtení,
- projekty na podporu čtení a čtenářství,
- vliv čtenářské gramotnosti na osobnostní a profesní rozvoj.

Součástí práce bude empirické šetření, metoda kvantitativní výzkum, dotazníkové šetření.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Chaloupka, O. Rodina a počátky dětského čtenářství. Praha: Victoria Publishing, 1995.

Kramplová, I., Potužníková, E. Jak (se) učí číst. Praha: ÚIV, 2005.

Manguel, A. Dějiny čtení. Brno: Host, 2007.

Trávníček, J. Čteme? Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize. Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou ČR, 2008.

Věříšová, I., Krüger, K., Bělinová, E. a kolektiv. Kudy vede cesta ke čtenáři?. Praha: 2007

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Helena Mazalová

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

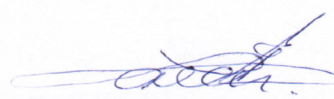
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

EVA TREFILOVA

Jméno, příjmení studenta

V Brně 14. 2. 2014

Trefilova

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se věnuje čtenářské gramotnosti obecně, ale také porovnává čtenářskou gramotnost a čtenářské návyky žáků druhého stupně základní školy a dospělých, v současné době nezaměstnaných mužů i žen ve věku do čtyřiceti let. V teoretické části rozdělené do pěti kapitol vymezují pojmy jako je čtenářská gramotnost, četba, čtení, čtenářské návyky. Dále se zabývám počátky dětského čtenářství v rodině, později i ve škole. Zmínka je i o čtenářství adolescentů. Není zapomenuto na knihovny a na projekty podporující čtenářství a čtenářskou gramotnost. Pátá kapitola je věnována dospělému čtenáři a společenským aspektům čtenářské gramotnosti. Cílem praktické části je porovnat čtenářskou úroveň žáků a dospělých navzájem. K výzkumu byla použita metoda dotazníkového šetření. Sedmá kapitola nás seznamuje s průběhem výzkumu a nejdůležitějšími zjištěními.

Klíčová slova:

čtenářská gramotnost, četba, čtenářské zázemí, motivace dítěte k četbě, žák základní školy, nezaměstnaný dospělý, vzdělávání, osobnostní rozvoj, profesní rozvoj

ABSTRACT

This thesis is devoted to literacy in general, but also compares the literacy and reading habits of pupils in secondary school and adults currently unemployed men and women under the age of forty years. The theoretical part is divided into five chapters where I define terms such as literacy, reading, reading, reading habits. I also deal with the origins of children's reading in the family, and later in school. Mention is also reading adolescents. Libraries, projects supporting reading and literacy are not forgotten. The fifth chapter is devoted to adult readers and social aspects of literacy.

Goal of the practical part is to compare the reading level of students and adults each other. Questionnaire survey method was used for the research. The seventh chapter acquaints us with the research process and key findings.

Keywords:

literacy, reading, reading facilities, child's motivation to read, an elementary school student, unemployed adult, education, personal development, professional development

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji paní PaedDr. Heleně Mazalové za odbornou pomoc, cenné rady, odborné vedení, připomínky a podněty při zpracování mé bakalářské práce. Současně děkuji za umožnění výzkumu a za spolupráci při administraci dotazníků.

Mé poděkování patří rovněž mé rodině za podporu po celou dobu mého studia.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	7
1 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST	8
1.1 PROJEKT PISA	9
1.2 ČTENÁŘ.....	10
1.3 ČTENÁŘSKÉ NÁVYKY A POSTOJE	10
1.4 ČETBA A ČTENÍ.....	11
2 RODINA	13
2.1 POČÁTKY DĚTSKÉHO ČTENÁŘSTVÍ	13
2.2 ČTENÁŘSKÉ ZÁZEMÍ	14
2.3 SOCIÁLNĚ EKONOMICKÉ CHARAKTERISTIKY RODINY	15
3 ŠKOLA	17
3.1 ROZVOJ ČTENÁŘSTVÍ A ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI VE ŠKOLE	17
3.1.1 METODY VE VÝUCE.....	17
3.2 VZÁJEMNÁ REFLEXE ČETBY V RODINĚ A VE ŠKOLE.....	21
3.3 ČTENÁŘSTVÍ U PUBESCENTŮ A ADOLESCENTŮ	21
4 KNIHOVNY	23
4.1 PROJEKTY NA PODPORU ČTENÁŘSTVÍ	24
4.2 PROJEKTY NA PODPORU ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI.....	26
5 DOSPĚLÝ ČTENÁŘ	28
5.1 VZTAH DOSPĚLÝCH KE KNIZE	28
5.2 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST VS. SPOLEČENSKÉ UPLATNĚNÍ.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
6 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU	31
6.1 CÍL VÝZKUMU	31
6.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	31
6.3 DÍLČÍ VÝZKUMNÉ PROBLÉMY	31
6.4 HYPOTÉZY	32
6.5 METODA, VZOREK RESPONDENTŮ	32
7 VLASTNÍ VÝZKUM	33
7.1 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	33
7.1.1 Charakteristika vzorku respondentů na základě osobních informací.....	33
7.1.2 Společné otázky	35
7.1.3 Zajímavé porovnání	46
7.1.4 Otázka pouze pro dospělé	47
7.1.5 Otázky pouze pro žáky	48
7.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	51
7.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	56
8 SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ ASPEKTY ZPRACOVANÉHO VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	58

ZÁVĚR	60
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	61
SEZNAM GRAFŮ	64
SEZNAM TABULEK.....	65
SEZNAM PŘÍLOH.....	66

ÚVOD

Čtenářská gramotnost a její význam byla dlouho považována za problém vyhrazený specialistům, tedy učitelům, spisovatelům, vydavatelům, knihovníkům, vychovatelům.

V posledních několika letech se touto problematikou vážně zabývá Výzkumný ústav pedagogický, Národní ústav pro vzdělávání, Česká školní inspekce, Učitelské noviny, Kritické listy a řada dalších institucí a odborníků.

Důvodem, mimo jiné, jsou zveřejněné výsledky výzkumu PISA 2009.¹ Ukazuje se naléhavá potřeba toho, aby absolventi škol dokázali dobře porozumět sdělením odborným jako základu pro své životní profese, sdělením veřejným, jako bázi pro udržení demokracie a hodnotného života, ale také textům uměleckým, potřebným pro soužití s druhými a pro dobro své duše.

Čtenářská gramotnost je velmi složitá kompetence a je třeba dosáhnout mnohem více, než jen znát písmena, umět číst a doslovně rozumět slovům a větám.

Čtenářsky gramotný člověk využívá čtení k osobnímu rozvoji, vzdělávání a vzdělání, k uplatnění se na trhu práce, k sociální integraci do různých zájmových skupin a do společnosti vůbec.

Položila jsem si otázku, na jaké úrovni je čtenářská gramotnost u dnešní generace žáků druhého stupně základní školy a na jaké úrovni je u dospělé populace, která je v současné době bez trvalého zaměstnání.

Zajímalo mě, zda žáci vědí, co je čtenářská gramotnost, jak důležité je rozvíjet ji, jak se sami četbě věnují.

Rovněž jsem chtěla zjistit, zda si nezaměstnaní dospělí uvědomují nebo alespoň připouštějí, že úroveň jejich čtenářských kompetencí může mít nebo dokonce má vliv na jejich současnou sociální a životní situaci.

V praktické části jsem použila dotazníkovou metodu, jejímž prostřednictvím bylo provedeno sociologické šetření sledující vztah žáků i dospělých ke knize, čtení, čtenářství.

Uvědomuji si, že problematika čtenářské gramotnosti je velmi široká a mé regionálně omezené sociologické šetření realizované v rámci města Moravská Třebová je pouhou nepatrnou sondou do této problematiky ve srovnání s celorepublikovými, popřípadě celosvětovými výzkumy.

¹PISA – Programme for International Student Assessment – Program mezinárodního hodnocení žáků

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

Pojem gramotnost se vyvíjel v kontextu společenských, kulturních a historických změn. Měnil svůj obsah a šíří, neboť podstata dílčích gramotností neznámá osvojit si znalost pojmů z dané problematiky, ale chápat vzájemné souvislosti mezi nimi, dovést je prakticky aplikovat a využívat v běžném životě.²

Žijeme v rychle se měnícím a přetvářejícím světě, v němž narůstá množství i rozmanitost psaných materiálů a u stále vyššího počtu lidí se předpokládá, že budou tyto materiály využívat novým a intenzivnějším způsobem. Dovednosti v oblasti čtenářské gramotnosti, které byly potřebné pro osobní růst a účast v ekonomickém a občanském životě před 20 lety, se od těch dnešních liší a lze předpokládat, že v průběhu dalších 20 let se budou dále proměňovat.³

Neexistuje jednotná definice čtenářské gramotnosti. Definice je obsahově naplňována a neustále pozměňována podle potřeb společnosti, jejího rozvoje, vyspělosti.

Obecně lze říci, že *„čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.“*⁴

Asi zatím nejnovější a poslední definice vychází z tematického šetření, sledujícího podporu rozvoje čtenářské gramotnosti, realizovaného ve školním roce 2012/2013.

*„Čtenářská gramotnost: Porozumění psanému textu, používání psaného textu a přemýšlení o něm za účelem dosažení cílů jedince, rozvoje jeho vědomostí a potenciálu za účelem aktivní účasti ve společnosti. Je to schopnost nalézt a porozumět informaci z textů, které nejsou přímo určeny pro sdělení nějaké jednoduché informace. Dokumentová gramotnost je schopnost potřebná k vyhledávání a využití přesné informace obsažené v nějakém dokumentu.“*⁵

² *Gramotnost ve vzdělávání – soubor studií* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2011. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/vup/>, s. 5

³ *PISA 2009 – koncepční rámec čtenářské gramotnosti* [online]

Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/8ef6870b-4eea-461c-abae-84255d025d02>

⁴ *Čtenářská gramotnost ve výuce – metodická příručka* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2011. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/11/ctenarskagramotnost_final.pdf

⁵ *Tematická zpráva* [online], Praha: Česká školní inspekce, 2013.

Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/af0099dc-1653-4f68-b01a-83a38b71d801>

1.1 PROJEKT PISA

Pojem čtenářská gramotnost se v posledních dvou desetiletích nasmazatelně vryl do povědomí českých pedagogů. Na našich školách se uskutečnily výzkumy, které byly součástí výzkumů mezinárodních. Sledovaným ukazatelem byla nejen čtenářská gramotnost, ale i gramotnost matematická a přírodovědná.

Na projekt PISA je nahlíženo jako na největší a nejdůležitější mezinárodní výzkum v oblasti měření výsledků vzdělávání, který v současné době ve světě probíhá. Tento opakující se výzkum je jednou z mnoha aktivit Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Již je do něj zapojeno 68 zemí včetně všech členských zemí OECD.

Výzkum je zaměřen na zjišťování úrovně různých kompetencí patnáctiletých žáků, přičemž většina žáků je v posledních ročnících povinné školní docházky. Hlavním záměrem je poskytovat autorům školské politiky v zúčastněných zemích maximum důležitých informací o fungování jejich školských systémů.

Testování probíhá v tříletých cyklech, pokaždé je kladen důraz na jednu z uvedených oblastí tak, aby bylo možno o ní získat podrobnější informace. V roce 2000 proběhlo první testování zaměřené na oblast mateřského jazyka, druhé testování se týkalo matematiky, proběhlo v roce 2003, třetí testování v roce 2006 se zaměřilo na přírodní vědy.

V roce 2009 se soustředilo testování opět na mateřský jazyk. Zatím poslední výzkum uskutečněný v roce 2012 se znovu týkal zejména zjišťování matematické gramotnosti žáků. Navázalo se tak na předchozí výsledky výzkumu. Byla sledována nejen matematická úroveň českých žáků, ale i změny, ke kterým v průběhu uvedeného období došlo.

Vždy se sleduje i vliv školy a rodiny na jednotlivé složky gramotnosti, dále osobní charakteristiky, postoje žáků k výuce, ke škole a učitelům, atd.

Výstupy z výzkumů PISA jsou určeny především pracovníkům škol a školských zařízení, jejich zřizovatelům, tvůrcům vzdělávací politiky, institucím vzdělávajícím budoucí učitele, ale i žákům a jejich rodičům. Tyto výsledky jsou pak základem pro jednotlivá opatření ke zkvalitnění pedagogické práce, didaktických přístupů a hodnocení výsledků žáků.⁶

⁶ PISA 2012 – program pro mezinárodní hodnocení žáků [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2013. Dostupné z: http://www.pisa2012.cz/?a=podrobny_popis_vyzkumu

1.2 ČTENÁŘ

Čtenářem je ten, kdo prohlašuje, že čte, ať už knihy, časopisy či jiná čtenářská média; jeho mediální dovednosti směřují ke čtení a tím k duševnímu užívání písemných zdrojů; je účastník čtenářské kultury.⁷

Obecně vzato je za čtenáře považován jedinec, který přečte za měsíc alespoň jednu knihu. Kategorie nečtenář je vcelku jasná – 0 přečtených knih během roku. Kategorii čtenářů můžeme dělit na čtenáře sporadického, tj. 1 – 6 přečtených knih ročně; čtenáře pravidelného, který přečte za rok 7 – 12 knih; čtenáře častého, který má na svém čtenářském kontě 13 přečtených knih během roku.

A zcela jistě existují i čtenáři vášniví, kterým není cizí přečíst 50 a více knih ročně.

1.3 ČTENÁŘSKÉ NÁVYKY A POSTOJE

„Návyk číst souvisí s potřebou číst. Čtenářský návyk je způsob, jakým čtenář zachází s knihou, jak ji získává, čte apod. Návyk je určitý druh chování. Někdo je navyklý číst si před spaním, číst vleže, číst v určitou denní dobu, dělat si výpisky z přečteného, přemýšlet či diskutovat o přečteném.....“⁸

Každý čtenář má své návyky. Někdo dočte knihu, i když v ní nenašel zálibení, jiný nedokáže přečíst nezábavné pasáže a knihu proto nedočte. Někdo si přečte konec knihy, aby věděl, jak příběh skončil, a pak čte od první stránky. Někoho kniha natolik zaujme, že ji nedokáže odložit bez ohledu na čas. Nebo má rozečteno více knih současně, například v každé místnosti domova jinou.

I rychlost čtení je návyk, pak záleží na obtížnosti a srozumitelnosti textu a na schopnostech čtenáře, protože rychlé čtení, při němž uniká smysl, nemá význam a je to pouhá ztráta času.

Osobnost čtenáře se odráží v jeho čtenářských návycích, v jeho čtenářské aktivitě. Spektrum čtenářských návyků je široké, tak jako je každý člověk jiný, jsou jiné i jeho návyky, ty čtenářské nevyjímaje.⁹

Chování a postoje podporují celoživotní čtenářství. Takové chování a postoje přispívají k realizaci individuálních možností v rámci gramotné společnosti. Pozitivní postoje

⁷ Trávníček, J.: *Čtenáři a internauti*. Obyvatelé české republiky a jejich vztah ke čtení. Brno: Host, 2010, s. 42

⁸ Vášová, L.: *Úvod do bibliopedagogiky*. Praha: Institut sociálních vztahů, 1995, s. 40

⁹ Homolová, K., *Pedagogicko-didaktické a psychosociální aspekty pubescentního čtenářství*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2008, s. 32

ke knize, četbě, čtení a čtenářství patří k nezaměnitelným charakteristikám dlouhodobého, celoživotního čtenáře. Děti, které dobře čtou, častěji projevují pozitivní postoj ke čtení než děti, které nedisponují při čtení viditelnými úspěchy. Děti, s vyvinutým pozitivním sebepojetím ve vztahu ke čtení, si s větší pravděpodobností vyberou četbu jako jeden ze svých koníčků. Pokud se děti ve svém volném čase věnují četbě, ukazují tím pozitivní postoj, ale rovněž získávají hodnotné zkušenosti s množstvím různorodých textů. To vše podporuje jejich rozvoj ve zdatné čtenáře.

Nejen čtení pro zábavu je charakteristickým znakem rozvoje čtenářské gramotnosti, ale i čtení pro získávání vědomostí a informací. Jestliže děti získávají znalosti prostřednictvím informačních textů, napomáhá jim to rozvíjet víru ve vlastní schopnosti.

Rozhovory a předávané názory o četbě v jakékoliv podobě řadí čtenáře do gramotné komunity. Výměny názorů a náhledů přispívají k rozvoji takovéto komunity. Ta je pak schopna navést společnost k novým myšlenkám.¹⁰

1.4 ČETBA A ČTENÍ

„Čteš-li knihu poprvé, poznáváš nového přítele, čteš-li ji podruhé, potkáváš starého.“
Čínské přísloví¹¹

Četba je aktivita, která je zaměřená na všechna čtenářská média. Jde o hodnotový vztah k psaným textům, k jejich výběru. Je to vztah, který nevzniká najednou, impulsivně, ale je po dlouhou dobu pěstován, rozvíjen a udržován.¹²

Četba je nejdůležitější metodou práce žáka ve škole. Čtení není jen čas věnovaný knihám, ale i sociokulturní dovednost, která má mezi ostatními kompetencemi klíčovou roli. Je to duševní přisvojování psaného textu, estetické prožívání, vlastní interpretace.

Pokud má jedinec správně osvojený proces čtení, vykročil na cestu ke vzdělání, protože potřebné informace jsou dostupné právě formou psaného slova, ať již v učebnicích či prostřednictvím internetu. Četba obrazně otevírá cestu životem, kterou pak obohacuje.

¹⁰ *Mezinárodní výzkum čtenářské gramotnosti PIRLS 2001: Koncepce hodnocení* (Upravený překlad publikace Framework and Specifications for PIRLS Assessment 2001 vydané mezinárodním centrem výzkumu PIRLS na Boston College v roce 2000) Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/cz/O-nas/Mezinarodni-setreni-archiv/PIRLS/PIRLS-2001/Publikace-Koncepce-hodnoceni-PIRLS-2011.pdf>, s. 15

¹¹ <http://www.mottak.cz/citaty/cteni.php>

¹² Trávníček, J.: *Čtenáři a internauti*. Obyvatelé české republiky a jejich vztah ke čtení. Brno: Host, 2010, s. 43

Schopnost čtení využíváme nejen ve školním věku, ale po celý svůj život. Pokud chceme, aby nám společnost nabízela rovné příležitosti ve vzdělání a následně v pracovním uplatnění, je nezbytné osvojit si tuto základní dovednost.

Nečtenář nebo špatný čtenář je povětšinou člověk s nižším vzděláním, což mu ubírá příležitosti na trhu práce, vykonává zaměstnání s nižším platovým ohodnocením, je se svojí situací nespokojený, spadá do rizikové skupiny s osobními problémy, se závislostmi, s rodičovstvím před dospělostí a sám pak není schopen vytvářet podnětné prostředí pro vzdělání vlastních dětí.

2 RODINA

Bezpochyby je rodina první institucí, která nás v našem životě ovlivňuje. Je prostředím, kde se nám dostává základních citových prožitků a poznatků o světě kolem nás. Učíme se, co je život, společnost a co všechno je potřebné znát pro dobrý život.

Rodina nás připravuje na samostatný život a určuje, jak obstaráme.

„Významným parametrem rodinného prostředí je komunikace s dětmi, povídání si, nejen o knize, ale obecně.“¹³

„Nejsilnějším hráčem z hlediska možnosti získat dítě pro čtení je rodina. Analýza ukazuje možnost symbolického vyčíslení vlivu rodiny jako dvojnásobně významnějšího prostředí pro rozvoj čtenářství než vlivu školy.“¹⁴

2.1 POČÁTKY DĚTSKÉHO ČTENÁŘSTVÍ

Při mnoha výzkumech dětského čtenářství bylo zjištěno, že v jeho počáteční etapě jsou děti významně ovlivňovány svými rodiči. Jejich pozitivní příklad vedoucí k nápodobě, vytváření materiálních a duchovních podmínek pro čtenářskou kultivaci dítěte, zaujatý rozhovor o jeho četbě nebo předčítání textů z dětských knížek jsou nezastupitelné.¹⁵

Ovšem nestačí dítěti pouze bezhlavě předčítat, je velmi důležité si s dítětem o přečtených knihách také povídat. Současně ale platí, že dítě je více motivováno, pokud si o přečtených knihách povídá s vrstevníky a spolužáky. Stěžejní je tedy povídání, tzv. dialog, ne pouhé předávání informací a poučování ze strany dospělých. Dítě se cítí jako osobnost a přeje si, aby jako osobnost bylo i přijímáno svým okolím.

¹³ Václavíková – Helšusová, L.: Dětské čtenářství a prvky, které jej ovlivňují. In: *Čtením ke vzdělání*. Praha: Svoboda Servis, 2004, s. 20

¹⁴ Václavíková – Helšusová, L.: Dětské čtenářství a prvky, které jej ovlivňují. In: *Čtením ke vzdělání*. Praha: Svoboda Servis, 2004, s. 19

¹⁵ Toman, J.: *Současný prepubescentní čtenář a jeho proměny*. In: *Čtením ke vzdělání*. Praha: Svoboda Servis, 2004, s. 8

2.2 ČTENÁŘSKÉ ZÁZEMÍ

Co je vhodné čtenářské a rodinné prostředí?

Je to prostor, který stimuluje dítě k četbě. Iniciačním prvkem je společná četba rodičů a dítěte v jeho dětství. Je to silný a nepřehlédnutelný stimul pozdějších dětských čtenářských zájmů. Vyplatí se, když rodiče věnují čas společnému čtení, dokud je dítě malé, napomáhají tak vytvoření pravidelného samostatného čtení v dalších letech.¹⁶

„Z posluchačů se může stát čtenář, věk 6-10 let. S prvním školním rokem nesmí rodiče s předčítáním přestat. Je chybou přestat s čtením. Dětské čtení je ještě namáhavé. Je to luštění znaků, které zatím nedávají smysl, je to k uzoufání. Se skutečným čtením to zatím nemá mnoho společného. S rodičovským čtením lze přestat, až když dítě začne čtení bavit. Když dokáže v přeslabikovaném najít smysl.“¹⁷

V kterých rodinách má dítě šanci vytvořit si vztah ke knize a čtení?

V rodinách, kde rodiče čtou, čtou s dětmi, komunikují s dětmi o knihách.

V rodinách s otevřeným přístupem k dítěti a jeho zájmům. Tam, kde se věnují volnému času dětí, motivují je k aktivitě, k vzájemné spolupráci i zábavě v rámci rodiny.

V rodinách s větším vzdělanostním kapitálem, s vyšším pracovním profesním postavením rodičů a z toho plynoucího vyššího příjmového zajištění.¹⁸

„Ve všech vzdělávacích systémech platí, že žáci s lepším rodinným zázemím dosahují lepších vzdělávacích výsledků.“¹⁹

Lepších výsledků běžně dosahují děti, které žijí ve městě a jejichž rodiče vykonávají v zaměstnání významnou vyšší funkci, z titulu vysokoškolského vzdělání.²⁰

¹⁶ Gabal, I., Václavíková Helšusová, L.: *Jak čtou české děti?* Analýza výsledků sociologického výzkumu. [online], 2003. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=171&idr=1&idci=1>, s. 22

¹⁷ Matějček, Z.: Vývoj dítěte a čtení. In: *Čtením ke vzdělání*. Praha: Svoboda Servis, 2004, s. 7

¹⁸ Gabal, I., Václavíková Helšusová, L.: *Jak čtou české děti?* Analýza výsledků sociologického výzkumu. [online], 2003. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=171&idr=1&idci=1>, s. 29

¹⁹ *Co umí čeští žáci*. Praha: Tauris, 2008, str. 14

²⁰ Kramplová, I.; Potužníková, E.: *Jak (se) učí číst*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2005, str. 25

2.3 SOCIÁLNĚ EKONOMICKÉ CHARAKTERISTIKY RODINY

Z hlediska čtení dítěte je nejsilnějším prvkem úroveň vzdělání rodičů. Disponují-li rodiče vyšším vzděláním, zhodnotí se tento fakt ve čtenářských projevech dítěte. Vliv vzdělanosti rodičů působí nepřímo tím, že jsou kladným příkladem dítěti nejen ve čtení a vytváří motivující klima. Dalším ovlivňujícím faktorem je větší množství knih v domácí knihovně. Neméně důležitá je schopnost vybrat vhodnou knihu pro dítě.

Prvkem, který značně ovlivňuje vztah dítěte ke knize je i přítomnost počítače v domácnosti. Zde je nutno podotknout, že v době digitální se mění i naše čtenářské návyky, poměr k psanému slovu, vztah ke knihám.

Jsou lidé, kteří internet považují za čtenářské médium, jež rozšiřuje vizuální sféru.

Mladí lidé jsou digitálními domorodci, lidé starší jsou digitálními přistěhovalci.²¹

Mladí se narodili do doby internetu a počítačové kultury, je to jejich přirozené prostředí, starší se v něm ocitli sekundárně, nedobrovolně.

Internet je nosič informací, je to jiný druh komunikace a současně odlišný vztah čtenáře a textu, potažmo čtenáře a autora. Internet je médium krátkých textů, beletrie se na něm čte velmi málo.

Knižní kultura ovšem neznamená jen čtení, ale rovněž způsob získávání knih, informací a propagace. A v tomto případě má internet podpůrnou funkci. Díky internetu se rozšířil prodej knih, vznikly internetové obchody. Na internetu zanechává čtení svoji kulturní stopu a tou jsou diskuse, recenze, názory a doporučení čtenářů jiným zájemcům.²²

Digitální revoluce změnila takřka všechno. Jsme dostupní vždy a všude, propojuje se domov a pracoviště. Nejsme jednotlivci, ale síťová společnost, obývající nejen svou zemi, ale celý hyperprostor. Tudíž se zákonitě mění naše čtenářské návyky a vztah ke knihám a psanému textu vůbec.²³

Se vzděláním rodičů souvisí profesní zařazení, v němž se rodič realizuje. Je zajímavé, že významnějším pro čtení dětí je profesní pozice otce. Rodiče, kteří pracují nemanuálně, častěji dětem dovedou být nápomocni v přípravě do školy, pomáhají dítěti se orientovat

²¹ Prensky, M.: „*Digital Natives, Digital Immigrants*“ [online], 2010. Dostupné z: http://web.me.com/nancyoung/visual_literacy/site_map_and_resources_files/Digital_Natives_Digital_Immigrants.pdf

²² Trávníček, J. *Čtenáři a internauti*. Obyvatelé české republiky a jejich vztah ke čtení. Brno: Host, 2010, s. 29

²³ Trávníček, J. *Čtenáři a internauti*. Obyvatelé české republiky a jejich vztah ke čtení. Brno: Host, 2010, s. 27

v nabízených knihách a sami knihy používají. Směrem k vyšším pracovním pozicím vzrůstá autonomie, tvořivost, vůle k sebevzdělávání a tím roste pravděpodobnost výskytu těchto charakteristik i u dětí v jejich budoucnosti.²⁴

Ekonomickým a současně čtenářským ukazatelem je i přítomnost knih v domácnosti. Pokud je doma početně i hodnotně vybavená knihovna, má dítě jistě snadnější přístup ke knize. V nadprůměrně knižně vybavené rodině častěji nacházíme malého čtenáře.

Důležitým momentem je skutečnost, že přibližně polovina dětí dostává knihu jako vánoční dárek i jako dárek k narozeninám. Pokud darujeme knihu, sdělujeme tím její hodnotu pro obdarovaného a význam četby.

²⁴ Gabal, I., Václavíková Helšusová, L.: *Jak čtou české děti?* Analýza výsledků sociologického výzkumu, s. 28

3 ŠKOLA

Škola je prostředím, které má z kvalitního a oblíbeného čtení dětí viditelný a neoddiskutovatelný prospěch. Pokud škola, potažmo učitelé podporují a posilují četbu u dětí, ovlivňují vztah mezi dětmi a vzděláváním. A dítě, které rádo čte, se i rádo učí, škola ho baví, a z toho plynou i dobré studijní výsledky. Ale ne všechny děti přicházejí do školy se čtenářskými návyky. Což může být důsledkem genetických faktorů, ale také neúplných či sociálně problematictějších a nezdravých rodin. Pro mnoho dětí je škola jediná šance, jak objevit svět čtení, zvládnout potřebné čtenářské techniky a postupy a vytvořit si pozitivní vztah ke čtení.

3.1 ROZVOJ ČTENÁŘSTVÍ A ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI VE ŠKOLE

Školu, která na nás působí v pozdějším věku, budeme vždy vnímat až jako druhý faktor, který naši motivaci ke čtení vede, usměrňuje.

Čtení je klíčovou kvalifikací pro veškeré možnosti získávání a zpracovávání informací.²⁵

A to je přece náplň práce ve škole, získávat a zpracovávat informace. Navíc zkušený čtenář si dokáže mnohem lépe zapamatovat a strukturovat informace, doplňovat je vlastními kombinacemi a závěry a nespolehá se pouze na to, co mu kdo zprostředkuje a předkládá.

Rozvíjet čtenářskou gramotnost by mělo být součástí hlavních cílů celého vzdělávacího procesu. Čtenářská gramotnost je komplex dovedností práce s textem. K rozvíjení těchto dovedností napomáhá řada metod a postupů.

3.1.1 METODY VE VÝUCE

MŠMT vydalo Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT-2647/2013-210 ze dne 29. ledna 2013, kterým se změnil Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.²⁶ Upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání nabyl

²⁵ *Čtenářství, jeho význam a podpora*. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2008, s. 8

²⁶ MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

účinnosti 1. 9. 2013. Do tohoto data byly školy povinny přepracovat Školní vzdělávací program. Ve školním roce 2013/14 se již vyučuje v souladu s upraveným RVP ZV.²⁷

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)²⁸

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní.

V RVP ZV se prolíná čtenářská gramotnost všemi vzdělávacími oblastmi, přestože se s koncepcí čtenářské gramotnosti přímo neparčuje. Reformním trendem je orientace na žáka a cíle jeho vzdělávání a s tím nezbytně souvisí i použité metody.

Metody, tedy hlavní pracovní postupy, převážně rozhodují jak o průběhu, tak také o výsledcích vzdělávání žáků. Pozitivní působení jakékoliv metody je dáno profesionalitou vyučujícího. Metoda není jen nácvik nějaké školní činnosti a nesmí být prováděna mechanicky. Zvládnout novou metodu není vždy snadné a začít s ní musí učitel nejprve sám u sebe.

Existuje řada užitečných, a domnívám se, že pro žáky zajímavých a zábavných metod pro rozvoj čtenářské gramotnosti. Jsou rozčleněny podle toho, jaké úrovně v dané oblasti se s jejich pomocí má dosáhnout. Některé metodiky, například pro dosažení úrovně č. 3 na II. stupni základní školy ze šesti stanovených úrovní uvádí jako vhodné metody debatu,

²⁷ RVP ZV – Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání

²⁸ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (verze platná od 1. 9. 2013) úplné znění upraveného RVP ZV, 2013, s. 15. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/433>

dramatizaci, didaktickou hru, didaktický test, diskusi, konverzaci, pohybovou hru, samostatnou četbu, rozhovor. K dosažení úrovně č. 5 je doporučený referát, projekt, ročníková práce, prezentace, seminární práce, společná tvorba, tvůrčí psaní a mnohé další.²⁹ Jiné metodické příručky doporučují čtení s otázkami, s předvídáním, debatu s autorem, čtenářský deník, řízené čtení, skládkové čtení, vyhledávání klíčových slov či tvorbu vlastní knížky.³⁰

Sebelepší metoda může zklamat, pokud ten, kdo ji uvádí v život, sám není dobrým příkladem, zapáleným čtenářem. Těžko může vykřesat jiskru lásky k četbě ten, kdo dávno nemá o čtení zájem.

Podmínkou pro rozvíjení čtenářství je fakt, aby žáci měli možnost číst texty, k nimž došli, a které je nějakým způsobem osobně oslovují. Není nic špatného na tom, když si žák sedmého ročníku čte knihu určenou desetiletým dětem, především pokud dosud nic jiného nečetl. Je správné mu tuto četbu dopřát a postupně mu nabízet četbu náročnější.

Prožitek z četby se nedostavuje ihned. Dítě se potřebuje umět začíst. A to se mu může povést, pouze pokud má na čtení dostatek času.

Ne všechny školy používají stejné způsoby podpory čtení. Účinné jsou takzvané „*dílny čtení*“. Jedná se o celoroční práci s dětskými čtenáři. Žáci se učí, jak si vybírat knihu, jak ji doporučit dál, hodnotí obsah, vzájemně konzultují postřehy z četby, sdílí společné zážitky, vytváří nástěnky k přečteným knihám. Podstatná je pravidelnost a prostor pro souvislé čtení. Dílna čtení umožňuje společné hledání smyslu četby a významu knih, podporuje přemýšlivé čtenářství a představivost.³¹

Základem úspěšné dílny čtení je velké množství různých knih, které vzbuzují zájem žáků. Bez této vybavenosti nelze o úspěchu uvažovat. Dílna čtení má zapříčinit, aby žáci četli celé knihy, nejen krátké výtažky. Je to totiž značně podobné jako u sledování televizního seriálu: krátký úsek nezaujme, nejsou známy motivy hlavních postav, vztahy a zápletky mezi nimi. Z úryvků nevíme, jak bude děj pokračovat, nesledujeme vývoj postav, nedoceníme překvapivé momenty. Postavy pro takového čtenáře – diváka nejsou blízké, nestávají se jeho tajnými přáteli nebo hrdiny, neprožívá s nimi běžné starosti i radosti, vlastně jsou mu vcelku lhostejní. To je škoda. Výhodou dílny je také vrstevnické

²⁹ Kolektiv autorů – učitelů ZŠ. *Metody pro rozvoj čtenářské gramotnosti na II. stupni ZŠ*. Katalog forem a metod. Stařeč: INFRA, s.r.o. 2011, s. 14 - 20

³⁰ Hausenblas, O., Košťálová, H., Šafránková, K., Šlapal, M. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, 2010, s. 8

³¹ Kolektiv autorů. *Čtenářská gramotnost ve výuce*. Metodická příručka. Praha: Národní ústav pro vzdělávání divize VÚP, 2011, s. 6

společenství, vytvářející kamarádské, čtenářské, ale i soutěživé prostředí. Dílna čtení, jako každá metoda, má svá pravidla. Mezi ta základní patří vybrat si knihu ještě před začátkem čtenářské dílny, kdekoliv si pohodlně sednout, během úvodní malé lekce pečlivě naslouchat, číst knihy po celou vymezenou dobu, což bývá 15 -20 minut, nevyrušovat, žádné přestávky na pití a toaletu.

Mezi osvědčené metody rozvíjející čtenářské dovednosti patří například „*čtení s otázkami*“. Tato metoda žáky navyká na to, že nad textem se vždy vynořují otázky, učí žáky tyto otázky vhodně formulovat. „*Čtení s předvídáním*“ je postup, kdy žáci po společném přečtení části textu přemýšlí a předvídají, jak by se mohl příběh dál vyvíjet a pokračovat. Pak text dočtou a porovnávají, jak se jim předvídání dařilo. Rozvíjí se fantazie a představivost.

„*Literární dopisy*“, to je metoda s použitím krátkých záznamů z četby, které si žáci navzájem píšou a sdělují si, jak vlastně textu porozuměli. Tato metoda posiluje osobní účast v četbě.

Metoda „*I. N. S. E. R. T.*“ je vhodná především pro naučné texty, rozvíjí kritické myšlení. Žáci se při ní učí třídít důležité a nedůležité informace.

„*Řízené čtení a myšlení*“ je metoda, kdy učitel čtený text předem rozdělí do částí. Vždy po přečtení části textu dává otázky a úkoly a vede žáky k tomu, aby se naučili nacházet významy a signály, motivy a vyjadřovací prostředky.³²

Mohli bychom ve výčtu metod pokračovat, ale je jich nekonečně mnoho. Pro každého žáka může být vhodná jiná metoda a záleží na vyučujícím, jak dovede sladit potřeby žáků a vhodné metody tak, aby dosáhl vytčeného cíle – ukázat možnosti a prožitky, kterých může být dosaženo pouze prostřednictvím četby.

Nejlevnější a nejučinnější metodou, jak zvýšit úroveň školního vzdělávání a zlepšit vzájemné vztahy ve škole, je každodenní čtení. Škola by měla děti podporovat v jejich jazykovém a duševním vývoji - měla by jim umožňovat každodenní kontakt s knihou - vlastní čtení i předčítání učitele. Důležité jsou také prokazatelné změny v chování dětí, kterým učitelé denně čtou: zklidnění, zlepšení konstruktivního myšlení a sociálních kompetencí, zájem o spolupráci, větší úcta k učiteli a přátelštější atmosféra ve třídě. A to vše bez investic do drahého vybavení nebo nákladných školení učitelského sboru. Hlasité čtení podporuje vzdělávací a výchovné poslání školy.

³² Hausenblas, O., Košťálová, H., Šafránková, K., Šlapal, M. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, 2010, s. 20

3.2 VZÁJEMNÁ REFLEXE ČETBY V RODINĚ A VE ŠKOLE

„Díky rozvíjení čtenářské gramotnosti ve školách se z každého žáka může stát přemýšlivý a nezávislý čtenář.“³³

Mezi prostředky, které škola používá ke stimulaci dětí ke čtení, patří domácí čtenářské úkoly. Tím se posiluje vlastní čtení dětí doma. Důležitým prvkem pak je, aby se o přečtené knize, článku či jiném textu komunikovalo. A pokud nemá dítě podporu v rodině, je na škole, aby citlivým způsobem dítě ke komunikaci navedla a rozvíjela ji. Vyslechnutí si názoru dítěte, společná reflexe přečteného příběhu, otevřenost k dětským prožitkům, to vše děti k četbě přitahuje. Platí, že je pro dítě důležité, aby mohlo mluvit o tom, co přečetlo, jaké má z toho zážitky, aby se učilo o příběhu vyprávět vlastními slovy. Pokud mu toto není umožněno, pak v něm potlačujeme jeho emoce, jeho vnitřní prožívání. Cílem školní reflexe by nemělo být pouze zkontrolování toho, zda dítě splnilo zadaný domácí úkol, ale následná společná práce s přečteným textem a také prostor k jejímu zhodnocení, nejen ohodnocení známkou.

3.3 ČTENÁŘSTVÍ U PUBESCENTŮ A ADOLESCENTŮ

Zahraniční výzkumy deklarují, že zlatý věk knihy téměř skončil a nastal věk audiovizuální. To zcela jistě potvrdí kdekerý pubescent a adolescent.

Značné množství mládeže, žáků a studentů, jsou čtenáři pouze v období, kdy jsou objektem vzdělávacího systému. To znamená, že čtou pouze povinnou četbu (doporučenou jen výjimečně) a nezbytné studijní materiály, učebnice. V momentě, kdy se mohou stát subjektem, tedy dobrovolným čtenářem knih, které si vyberou ze své vlastní vůle, čtení opouštějí.³⁴

Pubescence je vývojové období postupného dospívání, dítě zažívá fyzické a psychické změny. Puberta je vymezena 10. – 15. rokem. Dospívání je tělesný a duševní vývoj až k plné pohlavní zralosti.

Dospívající jedinec již není dítě, ale ještě není ani dospělý, snaží se najít svou vlastní identitu. U pubescenta se rozvíjí abstraktní myšlení a celkový intelekt. Přeměny osobnosti sebou přináší změny v zájmech a aktivitách. Proměnou prochází i zájem o četbu,

³³ Hausenblas, O., Košťálová, H., Šafránková, K., Šlapal, M. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, 2010, s. 8

³⁴ Trávníček, J. *Čtenáři a internauti*. Obyvatelé české republiky a jejich vztah ke čtení. Brno: Host, 2010, s. 155

z dětského čtenáře ke čtenáři dospělému. Ale také se může čtenářská potřeba utlumit a zvýší se zájem o jiná média. Četba v tomto období může být spojovacím mostem z opouštěného dětství k zatím nedosažené dospělosti. Čtenáři poskytuje zprostředkovaně svět dospělých, pubescent se může identifikovat se svým idolem a ve své fantazii prožívá, co je prozatím v reálném životě nedostupné – dobrodružné cesty, úspěch, nezávislost, lásku i sex.

Chlapci dávají přednost knihám a časopisům z oblasti techniky, detektivnímu a válečnému žánru, vědeckofantastické literatuře. Dívky dávají přednost romantickým příběhům o vztazích mezi muži a ženami, častěji čtou i historické příběhy.

Starší školní věk znamená ukončení povinné školní docházky a rozhodování se pro další povolání či studium. Období pubescence bývá obdobím intenzivních čtenářských zájmů a největší čtenářské výkonnosti.

Adolescence či česky řečeno dospívání je nesporně nejen důležitým, ale také subjektivně velmi zajímavým obdobím života. Někteří lidé mají dojem, že právě tehdy začínají žít naplno a doopravdy. Mladý člověk si zřetelně uvědomuje intenzitu prožívání, to jak myslí a jakým způsobem komunikuje s druhými lidmi. Je si vědom svých potřeb a přání, emocionálních prožitků. Z hlediska časové perspektivy si uvědomuje, kolik toho má ještě před sebou, z hlediska vědomí vlastní existence se často cítí přímo uprostřed vlastního života. Zabývá se otázkami seberegulace, sebehodnocení, smyslu života, co následuje po smrti, proč je na světě a jak má svůj život prožít. Důležité okamžiky, pocity a zkušenosti z období dospívání nezapomíná.³⁵

Spíš než život zprostředkovaný četbou ho zajímá život reálný.

³⁵ Macek, P. *Adolescence*. Praha: Portál, 2012, s. 7

4 KNIHOVNY

Knihovny jsou instituce, které slouží primárně ke zpřístupnění knihovních jednotek veřejnosti. Moderní knihovny svým návštěvníkům neposkytují jen služby spojené s knihami a periodiky, nabízejí rovněž další informační média, různé datové nosiče, počítačové sítě a veřejností oceňovaný přístup k internetu.

Počátky knihoven můžeme vysledovat už ve starověku. Ve středověku se angažovaly v knihovnické činnosti křesťanské kláštery. Tam také vznikaly písařské dílny sloužící k rozmnožování literárních děl. Po vynálezu knihtisku došlo k zakládání velkého množství knihoven, které patřily šlechtickým rodinám. Konec 18. století je obdobím rušení značného množství klášterů a tedy i jejich knihoven, vznikají knihovny veřejné.

V každé dobré knihovně usnadňuje orientaci knihovní katalog, který může mít formu jmennou, předmětovou, systematickou, digitální.

Veřejné knihovnické a informační služby jsou standardem vymezeným metodickým pokynem Ministerstva kultury, určujícím, které veřejné knihovnické a informační služby jsou poskytovány knihovnami zřizovanými nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky.

Knihovny můžeme různě dělit, například podle přístupnosti na soukromé a veřejné. Podle regionální působnosti na národní, krajské a místní. Dále pak podle zaměření, oboru a specializace.

A také existují knihovny při vysokých školách.

V roce 1980 bylo v naší republice 7 326 knihoven, které měly 1 823 000 registrovaných čtenářů s 54 636 000 výpůjčkami. V roce 2010 máme pouze 5 417 knihoven, které registrují 1 430 000 čtenářů. Tedy jak počet knihoven, tak počet registrovaných čtenářů má klesající tendenci. Ale počet výpůjček vzrostl na 66 772 000.³⁶

O čem tato čísla vypovídají? Docházelo k uzavírání malých obecních knihoven. Po roce 1989 začal fungovat knižní trh s množstvím atraktivních titulů. Velkou roli sehrál veřejně přístupný internet. Klesající tendenci předpokládám i do budoucna, neboť potřebné informace, které jsme dříve mohli nalézt především v knihovnách a jejich titulech, dnes máme díky počítači a internetu po ruce hned a nemusíme udělat ani krok. Ale domnívám se, že vyvstává nová potřeba, a to umět tyto informace třídit, orientovat se v nich, umět

³⁶ Trávníček, J.: *Čtenáři a internauti*. Obyvatelé české republiky a jejich vztah ke čtení. Brno: Host, 2010, s. 95

rozlišit, které jsou spolehlivé a které nikoliv. A tady si myslím, že je opět nutností a předpokladem čtenářská gramotnost. Je to uzavřený kruh.

4.1 PROJEKTY NA PODPORU ČTENÁŘSTVÍ

BŘEZEN – MĚSÍC KNIHY

"Uč se z knih, v nichž uložili nejvznešenější duchové lidstva své poznání. Výsledky duševní práce všeho lidstva celých věků jsou obsaženy v knihách. Kniha spojí tě s minulostí, odkryje ti nepozorované v přítomnosti a dává tušit do budoucnosti. Vycházíš z úzkého kruhu osobních zkušeností a přijímáš ve zhuštěné formě zkušenosti a poznatky celého lidstva."³⁷

To jsou slova, která o významu četby dobrých knih napsal Klement Gottwald, v rámci propagace knih a podpory čtení. Jedním ze základních opatření ke zlepšení propagace knihy už v minulosti byla zvláštní akce, na které se dohodlo ministerstvo kultury se Svazem československých spisovatelů, nakladatelstvími, knižním obchodem a masovými organizacemi. Rozhodli, že každoročně bude jeden měsíc věnován nejširší propagaci knihy. Měsíc březen byl vyhlášen za "Měsíc knihy". Tato akce vydržela až do sametové revoluce.

S příchodem vizuálních a elektronických médií ztratila kniha své výsadní postavení. Důkazem toho je i přejmenování Měsíce knihy na Měsíc knihy a internetu.

NOC S ANDERSENEM

Další z mnoha akcí, kterou každoročně v dubnu české knihovny svádí boj o zájem dětí a dětské čtenářství v konkurenci populárnějších médií. Cesta, jak přivést děti ke knize a četbě existuje a je docela jednoduchá – dát jim osobní příklad a ukázat, že číst je veliké dobrodružství. První Noc s Andersenem proběhla v knihovně v Uherském Hradišti v roce 2000. Byla současně oslavou Mezinárodního dne dětské knihy, který se připomíná na celém světě každoročně 2. dubna, v den narození známého dánského pohádkáře.

³⁷ Kapsa, O.: *Čtenář č. 3. : Březen – měsíc knihy*, [online], 1955 Dostupné z: <http://old.kniznica-rv.sk/iso/aktual/200103/brezen.htm>

KNIHA - ZÁVISLOST NA CELÝ ŽIVOT

Jedná se o nekomerční kampaň na podporu četby, kterou od roku 2009 realizuje Svaz českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci se společností Svět knihy. Projekt je zaměřen především na mladou generaci. Jeho cílem je napomáhat obnově čtenářské tradice a propagovat četbu jako atraktivní způsob trávení volného času.

V prvních dvou dílech se kampaň zabývala čtenáři - osobnostmi a jejich literárními hrdiny. V roce 2012 se soustředila na knihu jako fenomén. Nyní v krátkém animovaném filmu s názvem „Příběh knihy“ představuje hlavní okamžiky procesu vzniku knihy od autora, přes nakladatele, sazeče, ilustrátora, tiskaře a knihkupce až ke čtenáři.³⁸

ČTENÍ POMÁHÁ

Projekt „Čtení pomáhá“ rozděljuje každý rok 10 milionů korun českých na dobročinné účely.

O tom, kdo pomoc obdrží, rozhodují dětské čtenáři. Každý školák, který se zapojí do projektu, získá po úspěšném vyplnění testu kredit padesát korun českých, který věnuje na jeden z nominovaných dobročinných projektů. V prvním roce tohoto projektu (8. 4. 2011-7. 4. 2012) se do projektu přihlásilo 90 747 dětí. Knihy jsou rozděleny do kategorií podle věku čtenářů, (1. – 5. třída, 6. – 9. třída, střední škola). V každé kategorii je k dispozici minimálně 20 knih k přečtení. Cílový stav je minimálně 100 knih v každé kategorii.

Čtenář je uživatel, zaregistrovaný na webové stránce www.ctenipomaha.cz. Test je zhodnocením znalostí jednotlivých knih. Kredit znamená padesát korun českých, které žák získá za úspěšné vyplnění testu. Projektu se mohou zúčastnit pouze žáci základních škol a studenti denního studia středních škol v České republice. Každý čtenář je zařazen do jedné z kategorií. Čtenáři mohou získat odměnu pouze za přečtené knihy ze své kategorie nebo z kategorie o jednu úroveň vyšší. Pro testování musí být čtenář přihlášen. Každý test trvá 5 minut. Za každou knihu lze získat pouze 1 kredit. Odměnu za přečtení knihy získá čtenář pouze v případě správně zodpovězeného testu. Za každý úspěšný test bude připsán kredit ve výši padesáti korun českých. Kredit padesáti korun českých lze převést pouze na jednu charitu. V případě, že bude mít čtenář úspěšně splněno více testů u více knih, může kredit libovolně rozdělit mezi charity nebo věnovat veškerý kredit jedné

³⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=GLdVboVsFhk>

charitě. Tvůrci projektu předpokládají, že ročně podpoří více než 100 charitativních projektů celkovou sumou 10 milionů korun českých.³⁹

Tento projekt považují za úžasný, dovede propojit příjemné s užitečným a to zajímavou, zábavnou a nenásilnou formou. Mladí čtenáři ve svém volném čase, aniž by je to obtěžovalo, dělají něco přínosného a smysluplného pro své zdravotně či sociálně hendikepované spoluobčany. Navíc tím prospívají nejen jim, ale i sobě. Je to zkrátka skvělá myšlenka.

4.2 PROJEKTY NA PODPORU ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

ROSTEME S KNIHOU

Svaz českých knihkupců a nakladatelů a Svět knihy s.r.o. jsou původci propagační kampaně na podporu čtení knih v České republice. Tento projekt je uskutečňován ve spolupráci s organizacemi a subjekty, které působí v oblasti propagace četby a významně se podílí na spoluvytváření české knižní kultury. Výsledky výzkumů čtenářské vyspělosti u nás doma i v zahraničí dokazují výrazný pokles zájmu, nejen mládeže, o četbu a knihy. Ignorování tohoto problému literární negramotnosti by mohlo mít negativní celospolečenské důsledky.⁴⁰ Projekt je zaměřený na získání a udržení kladného vztahu ke knihám, k literatuře, k rozvíjení a prohlubování literárního vzdělání a čtenářské vyspělosti zejména předškolní a školní mládeže. Má za cíl zlepšovat komunikační schopnosti a kulturní vědomosti mladých lidí. Posiluje růst intelektuálního potenciálu naší země.

CELÉ ČESKO ČTE DĚTEM

Projekt, realizovaný stejnojmennou neziskovou organizací, vznikl v roce 2006 proto, aby si společnost uvědomila, že pravidelné předčítání má pro citový vývoj dítěte obrovský význam. Tato osvětová a mediální kampaň, největší svého druhu v České republice, se zaměřuje na podporu čtenářské gramotnosti dětí a mládeže, ale také na propagaci hodnotné literatury a budování pevných vazeb v rodině prostřednictvím společného čtení. Smyslem této kampaně je propagace pravidelného předčítání dětem, které má příznivý vliv

³⁹ <http://www.ctenipomaha.cz/>

⁴⁰ <http://www.rostemesknihou.cz/cz/rostone-s-knihou/o-kampani/>

na jejich emocionální zdraví. Celé Česko čte dětem je kampaní, která je důležitá v dnešní době, kdy dětskou zábavu často ovládá odosobněný svět počítačů, internetu a televize.⁴¹ Propagaci četby se v České republice věnuje mnoho dílčích projektů, které upozorňují na knihu v lokálním i celorepublikovém rozsahu. Patří k nim i výtvarná a literární soutěž „Čtete se slonem Bobem“. Vyhláší ji Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského. Soutěže se účastní školy, školní knihovny, dětská oddělení knihoven, dětské domovy a zařízení Fondu ohrožených dětí Klokánek. Soutěž probíhá ve dvou oblastech, výtvarné a literární. Výtvarná část je určena dětem z MŠ a 1. stupně ZŠ. Úkolem je namalovat libovolnou výtvarnou technikou obrázek mamuta, slona či slůňat, a to na základě přečtené knížky s touto tematikou. Úkolem literární části je napsat povídku, básničku, úvahu či komiks na téma „Zvíře, o kterém bych si rád přečetl“. Povídku je možné doplnit vlastní ilustrací. Literární část soutěže je určena pro děti do 15 let.⁴²

⁴¹ <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/7/o-nas/>

⁴² <http://www.rostik.cz/cz/home/>

5 DOSPĚLÝ ČTENÁŘ

V zemích, které bojovaly proti analfabetismu, probíhala řada výzkumů a ty se jednoznačně shodují na faktu, že dospělý člověk, pokud se teprve učí psát, je v této snaze mnohonásobně pomalejší než 6 – ti letý školáček a má s tím řadu potíží. A přitom psaní znamená jen technicky zvládnout mechaniku ruky, což je hlavně záležitostí dostatku času, pevné vůle, pravidelného a vytrvalého cviku.

„Číst je něco zcela jiného. Číst je zásadní proměna v procesech vnímání, je to úplně nové přijímání skutečnosti.“⁴³

5.1 VZTAH DOSPĚLÝCH KE KNIZE

Sociodemografický profil naší republiky ukazuje, že ruku ke knize častěji vztáhne žena, nejčastěji ve věku 15 – 24 let, vzdělaná spíše vysokoškolsky, duševně pracující, z vyšších příjmových tříd a velkoměst.

V dnešní době přichází i mezi čtenáře bariéra ekonomická, kniha přestává být pro mnohé finančně dostupná. Máme v rámci celé populace značný počet domácích, dobře vybavených knihoven, hlavně jako pozůstatky předchozích generací, ale také je sami průběžně doplňujeme. Naším dobrým zvykem je kniha jako dárek.

5.2 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST VS. SPOLEČENSKÉ UPLATNĚNÍ⁴⁴

Čtení je sociální akt. Ten, kdo nemá osvojenou dovednost a kompetenci čtení, je v moderní společnosti ztracený, není v ní schopen obstát a být úspěšný.

Existuje nespočet knih o vyučování a výchově dětí a mládeže ve školách, v rodině, ve společnosti. Daleko méně se zabýváme vyučováním dospělých.

Předpokládáme, že dospělí lidé, lidé středního věku chtějí již jen zúročit, co se v mládí naučili a využít to v praxi. Že jsou tu proto, aby udělali místo mladším. Obecně se předpokládá, že dospělí už nebudou ochotni se dále vzdělávat, ať z důvodu zaneprázdněnosti, krátkosti aktivního života, obav ze změny, domněnky zbytečnosti vzdělanostně růst v dospělém, nebo dokonce stárnoucím věku.

⁴³ Chaloupka, O.: *Škola a počátky dětského čtenářství*. Praha: Victoria Publishing, a.s., 1995, s. 26

⁴⁴ vs. - versus

Naštěstí se po demokratických změnách ve společnosti změnilo i přesvědčení o kladech a nezbytnosti vzdělávání dospělých. Důkazem je vznik nové disciplíny, jakou je andragogika.⁴⁵

Druhým fenoménem je vzrostlý počet dospělých, kteří si rozšiřují, prohlubují nebo doplňují své vzdělání, ať již formou seminářů, kurzů nebo studií na středních a vysokých školách a to je snad malým důkazem, že máme i mezi dospělými aktivní čtenáře.

Ti, kteří jsou ochotni a schopni se i v pozdějším věku vzdělávat, evidentně nerezignovali na svoji životní situaci a cítí potřebu jít s dobou, která vyžaduje aktivitu, společenský přehled, rozšířené obzory.

Celoživotní učení je proces dosahování osobnostního, sociálního a profesního rozvoje, provázející celý život jednotlivce, za účelem zdokonalení kvality života jak jednotlivce, tak společnosti.

Čtenářsky, a nejen čtenářsky gramotný člověk dovede vytvořit neformální atmosféru, se vzájemnou úctou, se snahou o spolupráci, umí navázat kontakt. Cítí se zodpovědný za rozhodování a činnost do té míry, jakou ovlivnil sám rozhodnutí. Umí určit obecný či konkrétní cíl. Jeho jednání mají posloupnost a kontinuitu, potřebné informace.

A především umí vyhodnotit svoji situaci, to, kam až se dostal a kam je třeba jít dál.

Národní program rozvoje vzdělávání deklaruje, že vzdělávání musí být prioritou sociálně-ekonomického rozvoje naší republiky, neboť maximální mírou ovlivňuje lidský a sociální kapitál společnosti, orientaci lidí k hodnotám a kvalitu jejich každodenního života.⁴⁶

Musí být zajištěna dostupnost všech úrovní vzdělávání a poskytována možnost k neomezenému rozvoji různorodých schopností všem lidem v průběhu celého života.

Lidským potenciálem není možné v naší zemi plýtvat.

⁴⁵ ThDr. Firla, T.: *Vedení dospělých jako proces trvalé změny* [online], 2013. Dostupné z: <http://www.tadekfirla.estranky.cz/clanky/curriculum-vitae/vztah-ke-kniham/vlastni-vzdelavaci-materialy/vyucovani-dospelych---andragogika/uvod/vedeni-dospelych.html>

⁴⁶ MŠMT: *Národní program vzdělávání v České republice*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, s. 87

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU

V druhé části bakalářské práce se zabývám čtenářstvím a čtenářskými návyky žáků 6. a 7. třídy základní školy v porovnání se čtenářstvím a čtenářskými návyky v dospělé populaci, která je v současné době vedena v evidenci nezaměstnanosti Úřadu práce ČR.

6.1 CÍL VÝZKUMU

Cílem empirického výzkumu je porovnat úroveň čtenářské vybavenosti a čtenářských návyků žáků 2. stupně základní školy a dospělé populace nezaměstnaných ve věku do 40 let, kteří nejsou vedeni jako uchazeči o zaměstnání v evidenci Úřadu práce ČR déle než 5 let.

6.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Bakalářská práce směřuje především k porovnání čtenářských zvyklostí u žáků Základní školy Palackého v Moravské Třebové a nezaměstnaných dospělých, kteří jsou v evidenci Úřadu práce Moravská Třebová. Co mě k tomuto zkoumání vedlo? Moje každodenní setkávání právě s nezaměstnanými dospělými a jejich funkční (ne)gramotností, jejíž nedílnou součástí je (ne)gramotnost čtenářská. Domnívám se, že základy jejich nekompetencí byly položeny dávno v jejich dětském věku. Odpovědi dospělých možná tento můj názor částečně potvrdí a odpovědi žáků snad vyvrátí mé obavy, že tento trend bude pokračovat. A protože mi není lhostejné, jak málo se děti a jejich rodiče věnují čtení, ať již samostatně nebo společně, chci zpracováním tohoto tématu ukázat žákům, jak je důležité věnovat se četbě, vybudovat si čtenářské návyky, aby jednou nemuseli litovat, že pro sebe mohli udělat víc a to tím nejpříjemnějším způsobem – čtením knih.

6.3 DÍLČÍ VÝZKUMNÉ PROBLÉMY

Dílčím cílem je zjištění, jak nezaměstnaní nahlíží na úroveň vlastní čtenářské vybavenosti jako na jeden z možných důvodů své současné situace.

Dalším dílčím cílem je zjistit, zda je podle respondentů čtení důležité, zda má čtení souvislost se vzděláním a získáním zaměstnání.

6.4 HYPOTÉZY

Hypotéza 1: „Nezaměstnaní nepřipustí jako jednu z možných příčin současné životní situace jejich čtenářskou vybavenost a čtenářské dovednosti“.

Hypotéza 2: „Existují významné rozdíly v úrovni čtenářských dovedností mezi chlapci a dívkami“.

Hypotéza 3: „Existují významné rozdíly v úrovni čtenářských dovedností mezi dospělými muži a ženami“.

Hypotéza 4: „Dospělí muži i ženy dávají přednost četbě časopisů a novin před knihami“.

Hypotéza 5: „Žáci i dospělí upřednostňují jiný druh zábavy před čtením knih“.

6.5 METODA, VZOREK RESPONDENTŮ

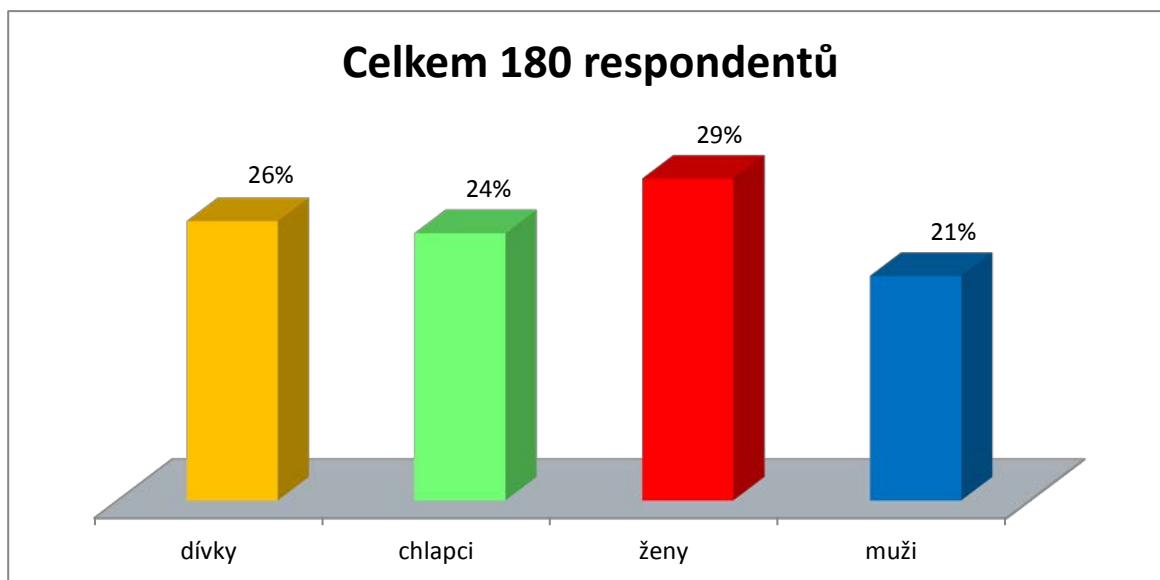
K výzkumnému šetření jsem si zvolila popisný kvantitativní výzkum. S ohledem na větší počet respondentů jsem jako techniku zvolila anonymní dotazník. Dotazník pro žáky obsahuje 2 osobní informace a to o pohlaví a věku odpovídajícího a 18 otázek. 9 otázek je pouze s odpovědí ano/ne, 8 otázek obsahuje více možností, ale pouze u 3 z nich je možné zvolit odpovědi více. Jedna otázka je otevřená.

Dotazník pro dospělé obsahuje 4 osobní informace: o pohlaví, o přibližném věku, o době vedení v evidenci Úřadu práce ČR jako uchazeč o zaměstnání a o nejvyšším dosaženém vzdělání. Vlastních otázek je celkem 13; 6 otázek s odpovědí ano/ne, 6 otázek s více možnostmi, z nichž u 3 je možné vybrat více odpovědí. I tady je jedna otázka otevřená. Podstatné pro porovnání čtenářských návyků u žáků a dospělých je 11 společných otázek. Výzkum jsem prováděla v Moravské Třebové, okres Svitavy, na základní škole a na pobočce Úřadu práce ČR. Vzorek žáků základní školy byl předem daný, šlo o čtyři třídy a vypracování dotazníku se zúčastnilo 46 dívek a 44 chlapců, tedy 90 dětských respondentů. Z tohoto celkového počtu pak vyplynula potřeba získat stejný počet dospělých respondentů. Původní záměr byl takový, aby i počet dospělých byl ve stejném poměru jako u dětí. Ale vzhledem ke skutečnosti, že je evidováno více nezaměstnaných žen než mužů, nebylo možné tento záměr dodržet. Nicméně i tak má vzorek dospělých vypovídací hodnotu. Dospělým byl dotazník předkládán jako součást skupinového pohovoru na referátu poradenství Úřadu práce ČR.

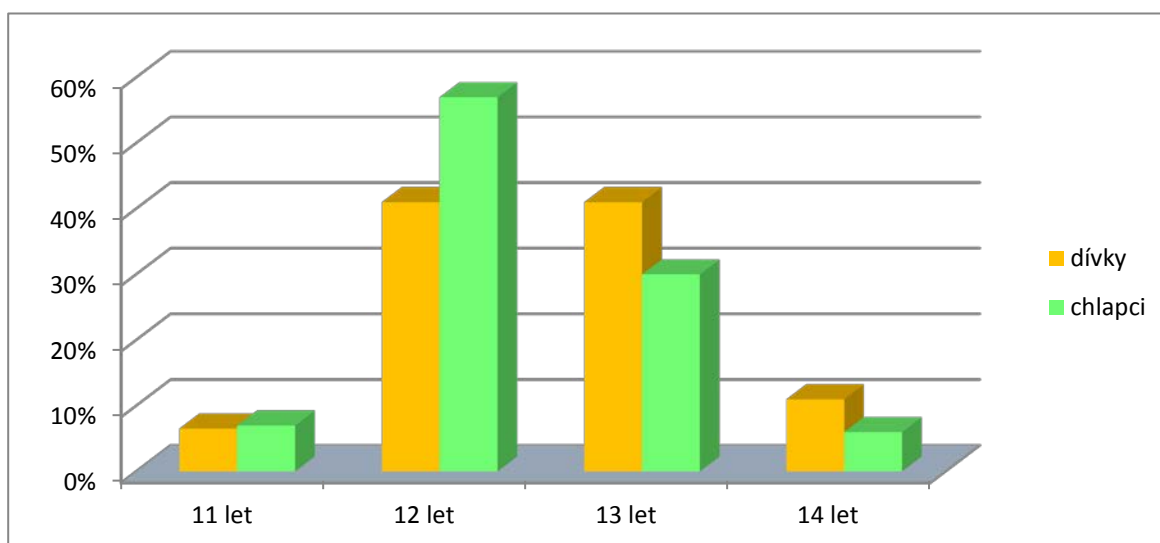
7 VLASTNÍ VÝZKUM

7.1 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

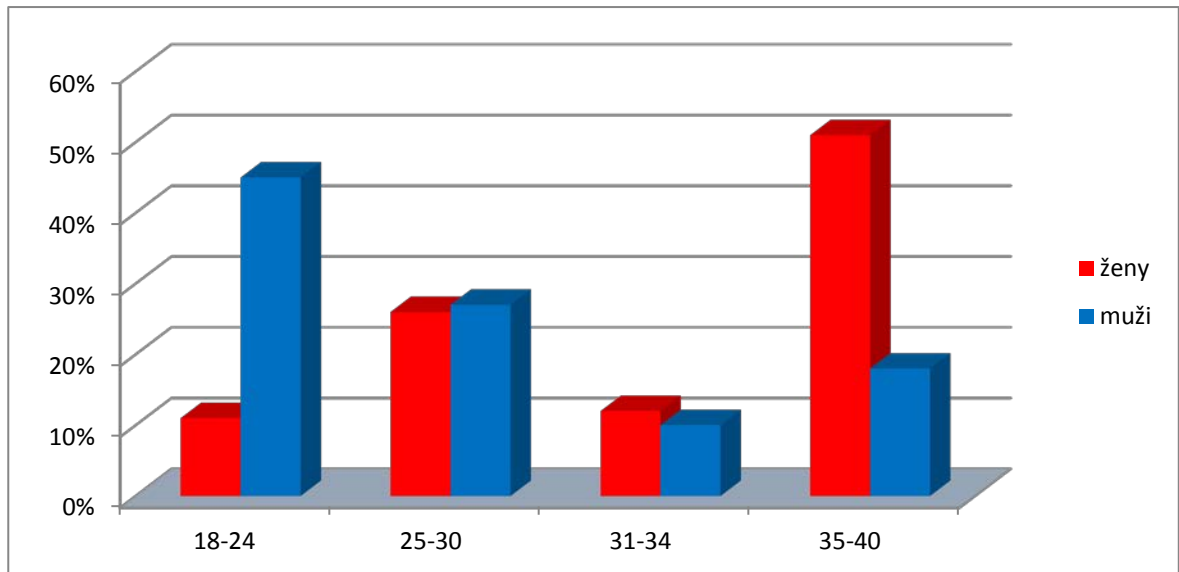
7.1.1 Charakteristika vzorku respondentů na základě osobních informací

Graf č. 1 Poměr respondentů navzájem

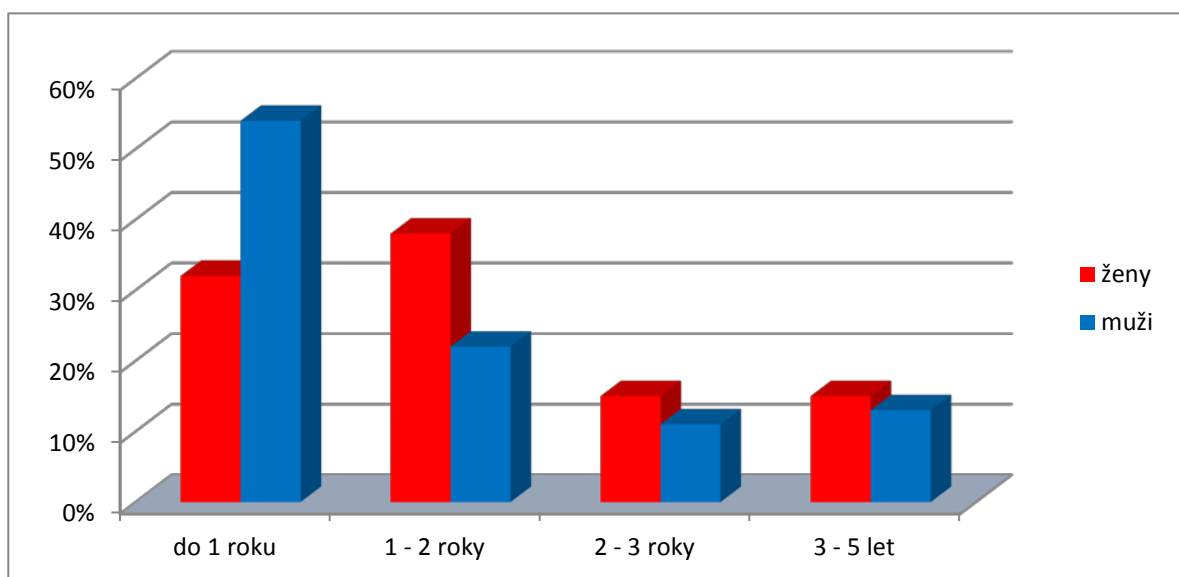

Graf č. 2 Věk dotazovaných dětských respondentů

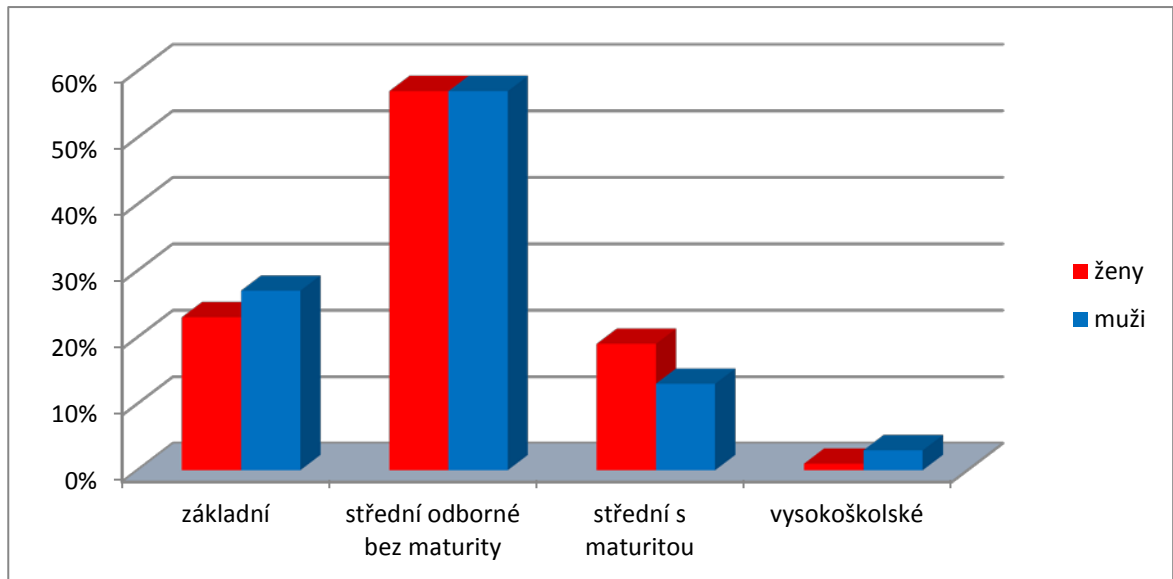

Graf č. 3 Věk dotazovaných dospělých respondentů

Nejvíce nezaměstnaných žen je ve věku mezi 35 – 40 lety. Můžeme si jen domýšlet, že je tomu tak proto, že se do tohoto věku staraly o děti. Možné to je, protože současný trend je mít děti v pozdějším věku, ne hned po ukončení školy. Nejvíce nezaměstnaných mužů je ve věku 18 – 24 let. Zdá se, že jsou to muži po ukončení střední nebo i vysoké školy, nemají praxi a tak těžce shání zaměstnání v oboru.

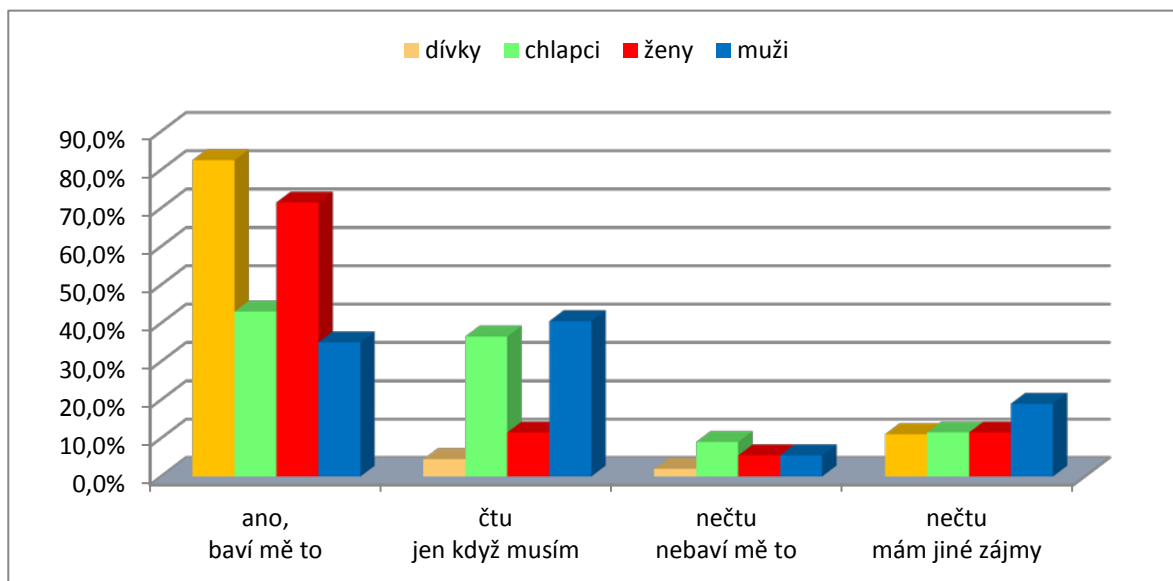
Graf č. 4 Doba v evidenci uchazečů o zaměstnání

Graf č. 5 Nejvyšší dosažené vzdělání

7.1.2 Společné otázky

Otázka č. 1: Čtete rádi?

Graf č. 6 Čteme rádi

H5: Žáci i dospělí upřednostňují jiný druh zábavy před čtením knih.

Ano, baví mě to: to byla odpověď 80% dívek, ale jen 40% chlapců. Rádo čte 70% žen a 35% mužů. To je nápadná shoda pohlaví v poměru oblíbenosti čtení a četby.

Když musí, tak čtou pouze 4% dívek, zato 36% chlapců, jen 11% žen a až 40% mužů. Z toho může plynout, že se ženské pohlaví nenechá donutit, ale pánové se dovedou přemoci, když je třeba.

Četba absolutně nebaví 2% dívek, 9% chlapců a shodně 5% žen i mužů.

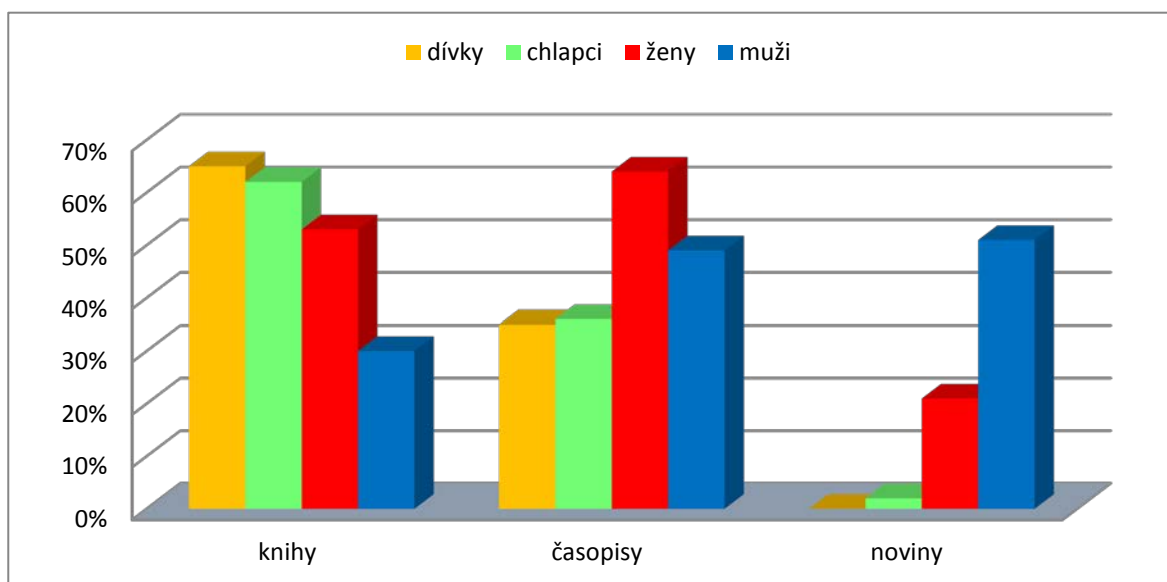
Z důvodu jiných zájmů nečte 11% dívek, shodně 11,5% chlapců i žen, ale až 19% mužů.

Lze tedy říci, že ženy (malé i dospělé) čtou raději než muži (malí i dospělí).

Z výše uvedeného vyplývá, že jak žáci, tak dospělí mají četbu v podstatě v oblibě, i když bychom především u mužského pohlaví uvítali větší zájem.

Hypotéza H4 je tímto vyvrácena.

Otázka č. 2: Co čtete nejraději?

Graf č. 7 Co nejvíce čteme

H4: Dospělí muži i ženy dávají přednost četbě časopisů a novin před knihami.

Knihy čte 53% žen a 30% mužů, časopisy 64% žen a 49% mužů, noviny má v oblibě 21% žen a 51% mužů. Pokud sečteme počet žen a mužů u jednotlivých položek, zjistíme, že kniha zaujme 83% dospělých, časopisy 113% a noviny jen 72%. Z toho plyne, že neupřednostňují jak časopisy, tak i noviny. Knihy zaujímají střední příčku a tak otázka č. 2 a graf č. 7 nám tuto hypotézu vyvrátily.

Četbě knih se vůbec nejvíce věnují dívky, a to v 65%. 35% dívek čte jen časopisy, noviny nečte žádná mladá slečna.

Knihy má v oblibě 62% chlapců, časopisy zajímá 36% z celkového počtu 44 chlapců, noviny si přečte pouze 1 kluk (2%).

Žádný z žáků nevedl současně 2 tituly, což mi připadá zvláštní. Pravdou však je, že u této otázky neměli napsáno, že mohou vybrat více možností a evidentně si otázku přečetli dobře a dobře jí porozuměli.

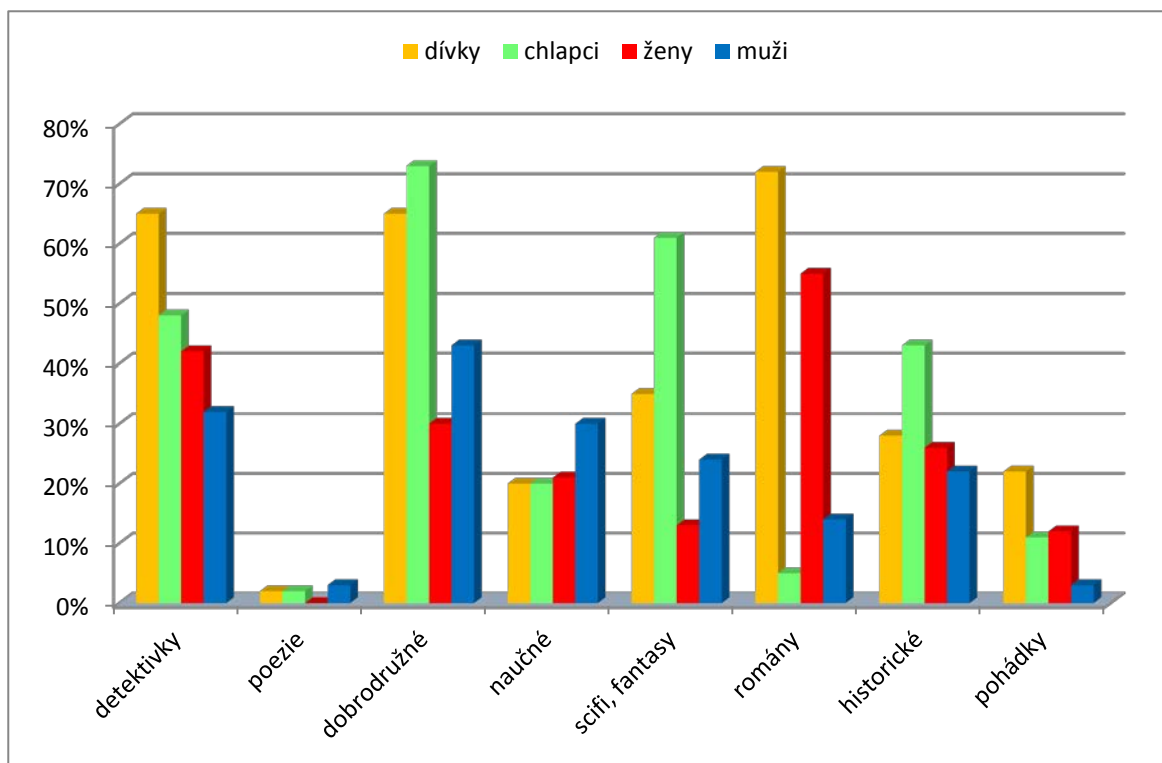
To stejné se nedá říct o ženách a mužích.

Ženy si nejvíce oblíbily časopisy, těm se věnuje 64%, 53% čte knihy, 21% žen si přečte i denní tisk. 38% žen čte nejméně dva tituly.

Muži, jak se dalo očekávat, nejčastěji sáhnou po novinách (51%), o něco méně je zajímají časopisy (49%), ale i to je relativně vysoké číslo. Kniha získala 3. příčku s 29% oblíbenosti a 30% mužů uvedlo nejméně dva tituly.

V celkovém pohledu lze říci, že knihy vyhrávají na celé čáře, ale zachraňují to především žáci, zřejmě tedy vlivem školních povinností. Časopisy zvítězily u dospělých, možná proto, že k časopisu se dá kdykoliv vrátit, jde o krátké texty a pasáže, zajímavosti z domova i ze světa, které jsou lákavé. Noviny čtou hlavně muži a dovedu si představit, že především kvůli posledním stránkám obsahujícím sportovní výsledky.

Otázka č. 3: Jaký typ literatury se Vám líbí?

Graf č. 8 Nejoblíbenější literatura

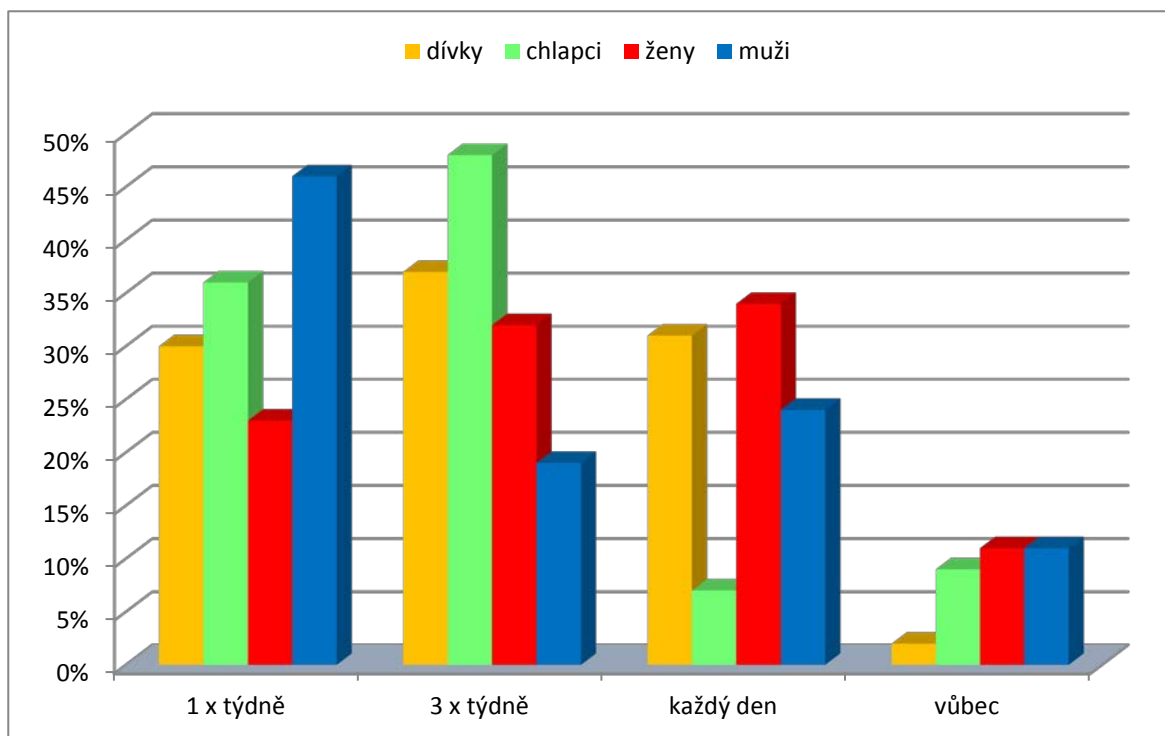
Tady jednoznačně zvítězil u dívek (72%) i žen (55%) román, na druhém místě jsou detektivky, dívky (65%), ženy (41%), dobrodružná literatura také ženské pohlaví láká a to u dívek v 65% a u žen v 30%. Skoro stejné oblíbenosti se těší historický žánr, 28% dívky, 27% ženy. Rovněž naučné literatuře se věnují shodně v 20%.

U chlapců (73%) i mužů (43%) zvítězilo dobrodružství. Chlapci mají dále v oblíbenosti sci-fi a fantasy (61%), detektivky (48%), historie (43%), ostatní žánry jsou mezi 2% - 20%.

Dospělí muži upřednostňují po dobrodružné četbě detektivní žánr (32%), naučnou literaturu (30%), sci-fi (24%), historii (22%), ostatní nedosahují 15%.

Zajímavý poznatek: dívky, chlapce i ženy zajímá naučná literatura shodně (přibližně 20%). Jen muži (30%) se zřejmě více věnují různým technickým manuálům a návodům nebo odborným časopisům a knihám v rámci svých koníčků.

Otázka č. 4: Jak často si čtete?

Graf č. 9 Četnost čtení

Nejčastější odpověď mužů 1x týdně (46%) tady nekorresponduje s oblíbeností četby novin.

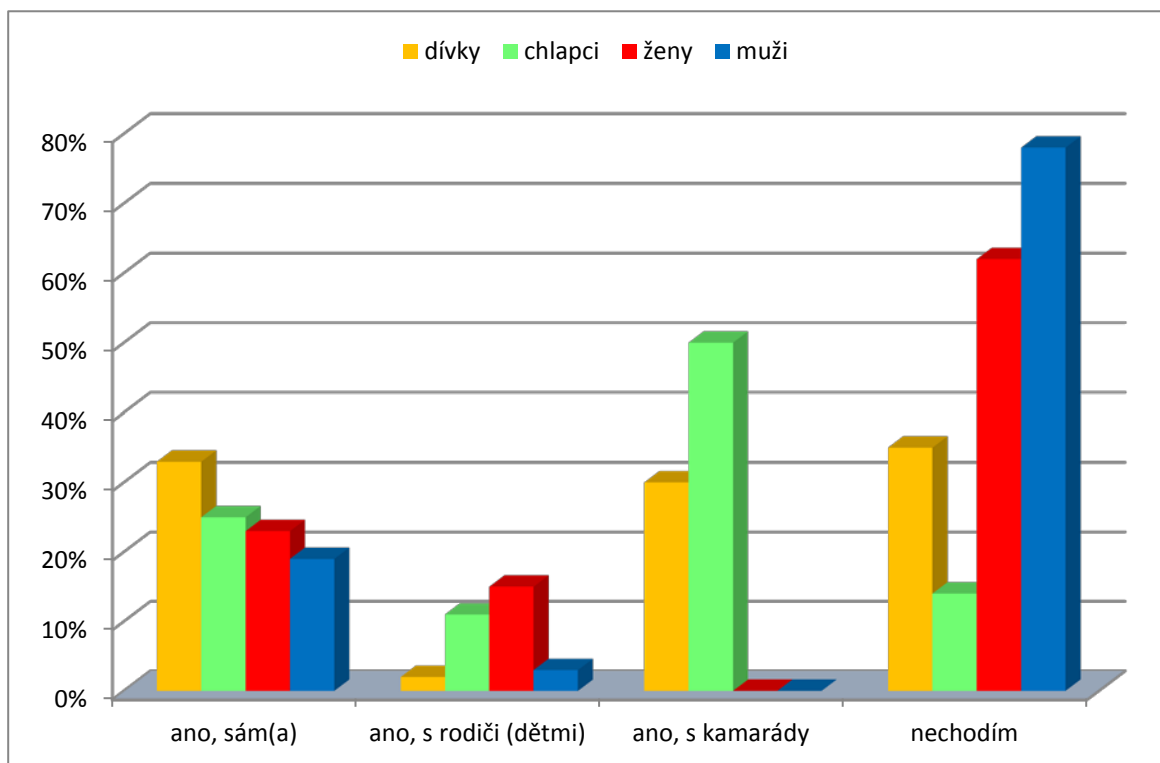
Chlapci se čtení věnují v maximální míře 3x týdně (48%), dívky (37%), ženy (32%) a muži (19%).

S každodenním čtením vedou nepatrně ženy (34%) před dívkami (31%), pak muži (24%) a chlapci (7%).

Vůbec nečte shodný počet žen i mužů (11%), to není zrovna málo, 9% chlapců je alarmující číslo, dívek nečtou 2%.

Oblíbenost čtení je u žen 2x vyšší než u mužů, ale četnost četby tak jednoznačná není, je kolísavá. Z tohoto grafu vyplývá, že čtení se častěji vyskytuje u dívek (98%) než u chlapců (91%), bez ohledu na četnost čtení. Co se ale týká čtení žen a mužů, vyskytuje se u obou pohlaví v 89%.

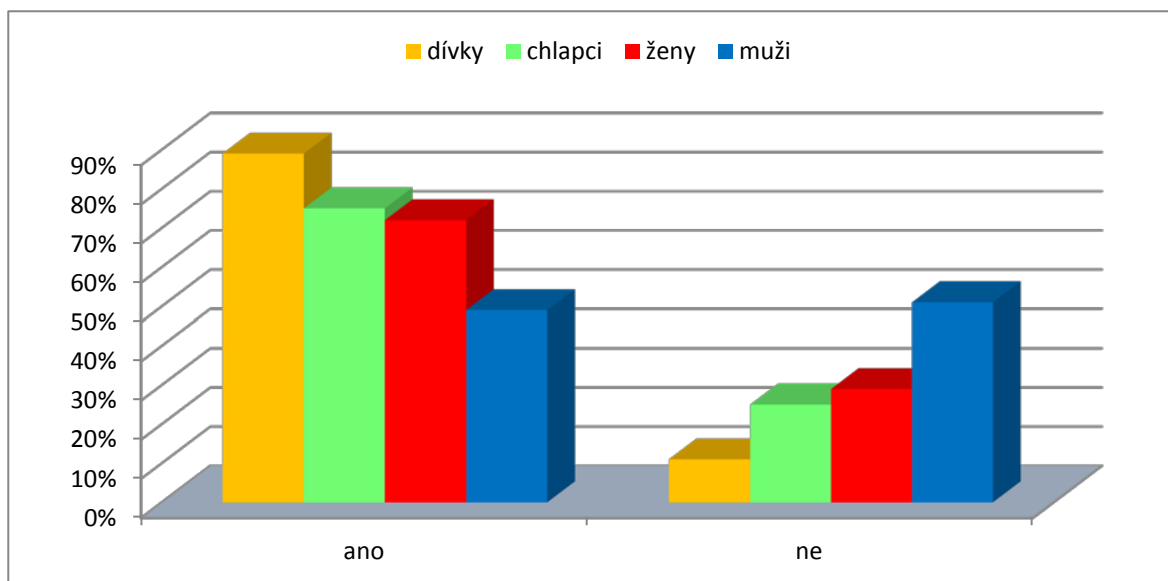
Otázka č. 5: Chodíte do knihovny?

Graf č. 10 Návštěvnost knihovny

33% dívek chodí do knihovny samo, 30% s kamarády, 35% nechodí vůbec. Chlapci navštěvují knihovnu ponejvíce s kamarády (50%), 23% chodí samotných, 14% nechodí vůbec. Jen 2% dívek a 11% chlapců chodí do knihovny v doprovodu rodičů. Není to trochu málo? Z uvedeného plyne, že častějšími návštěvníky knihoven jsou chlapci než dívky, což neodpovídá oblíbenosti a četnosti četby. Můžeme z toho usuzovat, že navštěvují knihovnu především kvůli internetu. Z dospělé populace knihovnu nenavštěvuje 78% mužů a 62% žen. Možná je to pochopitelné vzhledem k tomu, že muži nejčastěji čtou noviny, ženy zase časopisy, a ty si zřejmě kupují sami.

Tyto výsledky nejsou potěšující. Především ta společná návštěvnost knihoven rodičů s dětmi a dětí s rodiči. Z výsledků se dá usuzovat, že 87% dětí tuto společnou aktivitu nezná a jen 18% rodičů si na děti udělá trochu delší čas. Vypadá to, že dnešní děti nemají pevné čtenářské zázemí právě v rodině. Spíš se výměna čtenářských zážitků a zkušeností odehrává ve vrstevnických skupinách. Zajímalo by mě, jaké čtenářské zdroje má těch 35% dívek, které do knihovny nechodí. Pochybují, že mají přeplněné domácí knihovny, a stejně tak zdroje kamarádů nejsou nevyčerpatelné.

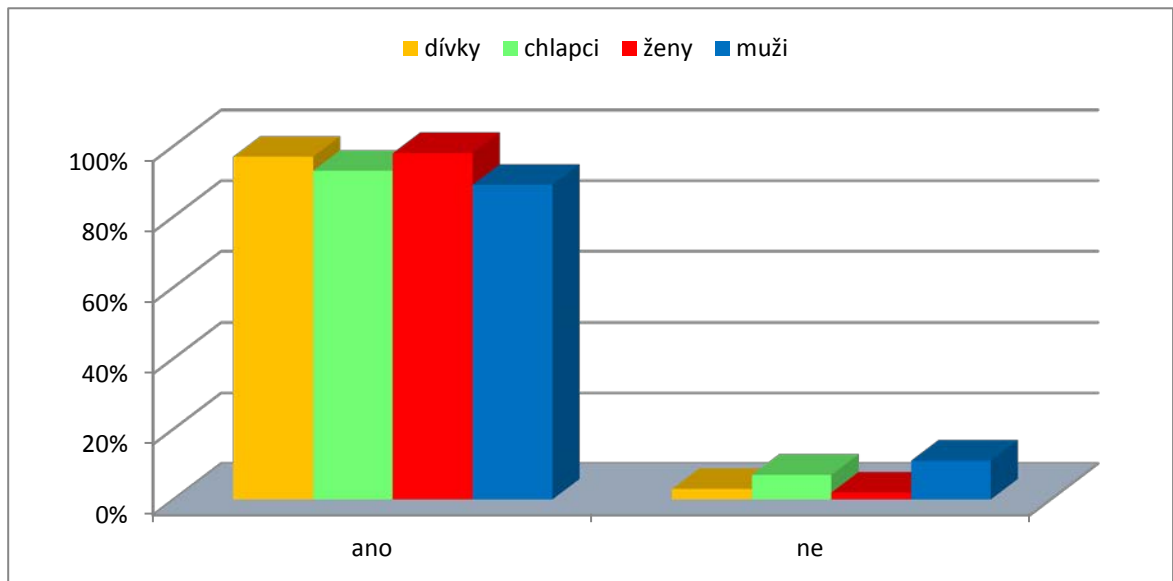
Otázka č. 6: Jste rádi, když dostanete knihu jako dárek?

Graf č. 11 Kniha jako dárek

Snad to rodiče a jiní příbuzní vědí, že 89% dívek a 75% chlapců potěší kniha jako dárek. Nezbyvá než doufat, že občas nějakou tu knihu dětem koupí. I 72% žen knihou nepohrdne, ale tady si troufám radit, že je dobré před nákupem znát oblíbeného autora nebo alespoň žánr, který žena vyznává, aby darující i obdarovaná nebyli zklamáni. Koupit někomu knihu, která přijde vhod, to znamená dobře znát dotyčného člověka.

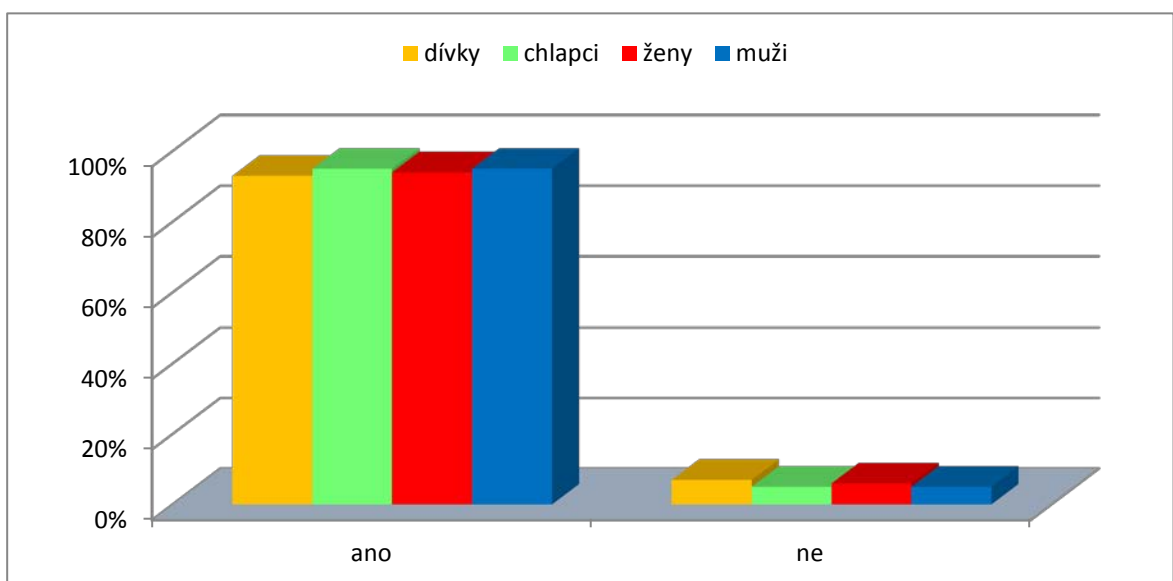
Muži (49%) se za knihu asi zlobit také nebudou, ale věřím, že je potěší spíše nějaká technická „hračka“.

Musím přiznat, že jsem u mládeže tak vysoké procento kladných odpovědí nečekala.

Otázka č. 7: Myslíte si, že je čtení důležité?

Graf č. 12 Důležitost čtení

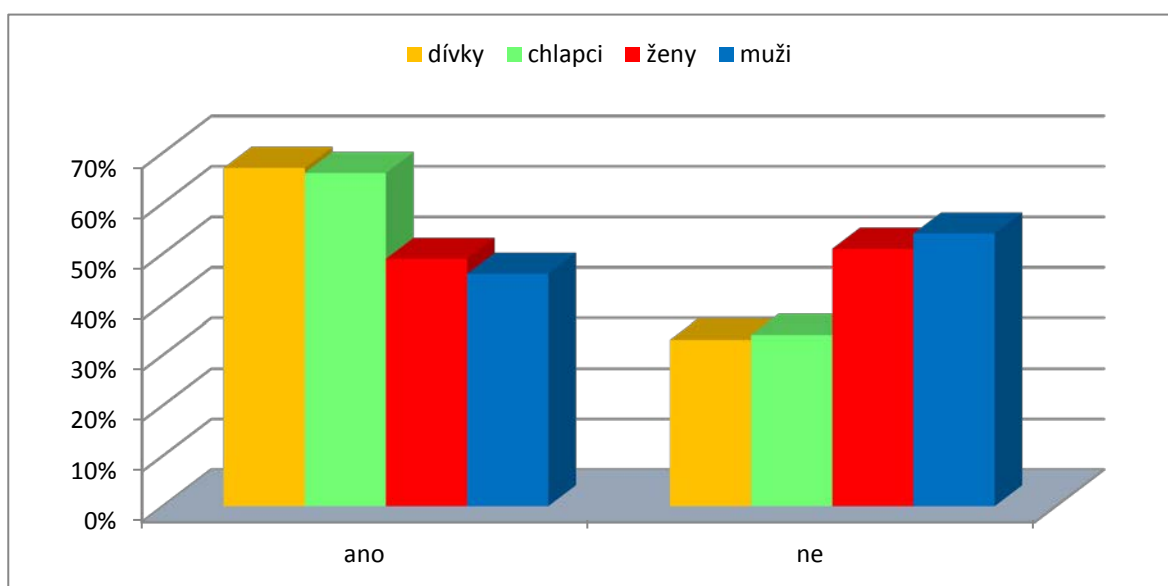
Ano, téměř všichni respondenti (97%) si myslí, že je čtení důležité. Proč tedy tak málo čtou? Proč čte jen 77% dívek a žen a 39% chlapců a mužů? Zajímalo by mě, proč považují čtení za důležité. Důležitým věcem se přece věnujeme.

Otázka č. 8: Myslíte si, že čtení pomáhá (pomůže) ke vzdělání?

Graf č. 13 Čtení a vzdělání

Zcela stejný počet dotázaných (97%) i na tuto otázku odpověděl kladně. Z toho vyvozují, že právě kvůli vzdělání přisuzují čtení důležitost. Odpověděli mi tímto na moji podotázku u otázky č. 7. A vzdělání je přece základ pro rozvoj člověka a jeho spokojený život. Dospělí si možná myslí, že u nich se už nedá nic změnit a vylepšit, s tím však nelze souhlasit. Zvláště když je to názor nezaměstnaných lidí. Ale musí myslet i na budoucnost svých dětí. Je třeba apelovat na rodiče, aby podporovali četbu u svých dětí, aby jim umožnili rozvíjet čtenářské návyky, aby jim zdůrazňovali nutnost a důležitost čtení a četby. Samozřejmě, že četba není všechno, že ke vzdělání je třeba mít podmínky, dispozice, vhodné prostředí apod. Ale proč se dobrovolně připravovat o možnost lepší budoucnosti jen tím, že nebudu číst?

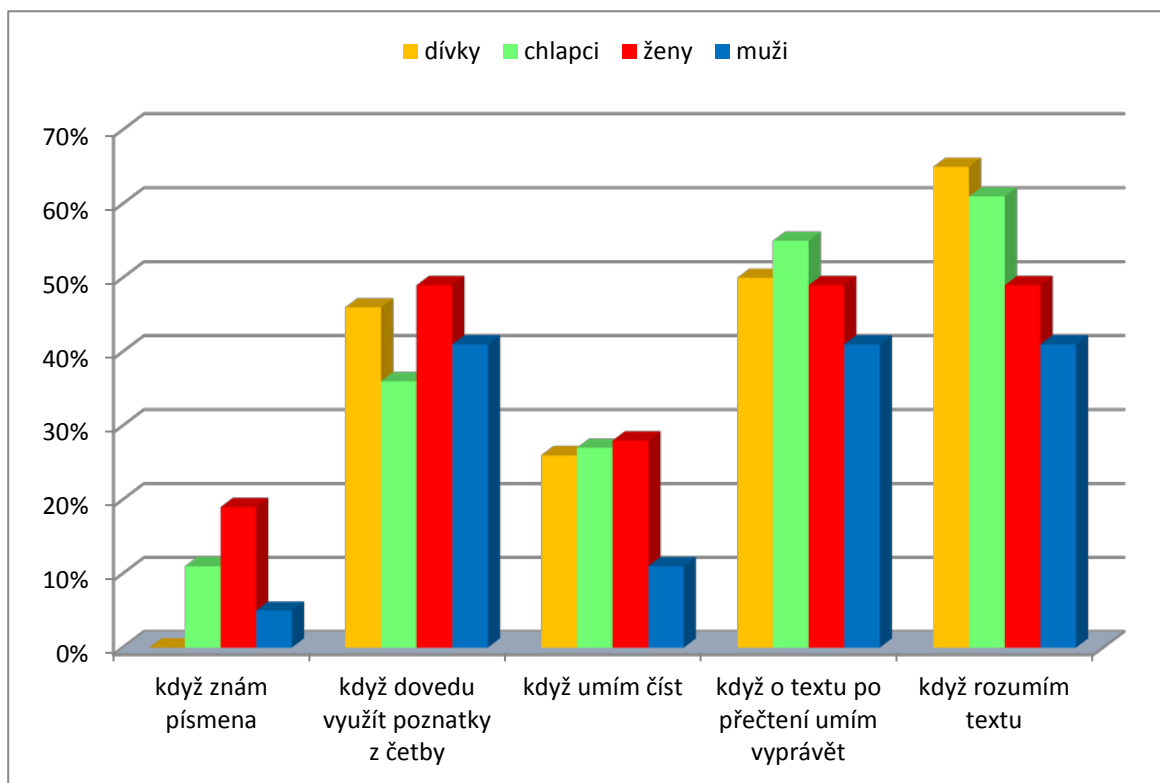
Otázka č. 9: Myslíte si, že čtení pomůže získat dobrou práci?

Graf č. 14 Čtení a práce

67% dívek a 66% chlapců se domnívá, že ano, čtení pomůže získat dobrou práci. A vy nechcete v budoucnu dobrou práci? Pokud ano, tak čtete víc, je to jednoduchá rovnice. Ano, více čtení vám práci nikdy nezaručí, ale je velmi pravděpodobné, že ji budete snadněji shánět, budete kompetentnější k výkonu určitých povolání. Přes polovinu nezaměstnaných obou pohlaví si nemyslí, že čtení pomůže získat práci nebo dobrou práci. Je to pochopitelné, když vezmeme v úvahu jejich současnou situaci. Jsou to ještě mladí lidé a měli by pro sebe něco udělat.

Otázka č. 10: Víte, co je čtenářská gramotnost?

Graf č. 15 Co je čtenářská gramotnost

U této otázky nemohla být nevyhovující odpověď. Dotazovaní mohli zatrhnout více odpovědí a tak i činili. Každá odpověď je součástí čtenářských kompetencí. Variantu „nevím“ jsem záměrně nezahrnula do výběru možných odpovědí. Myslím si totiž, že tak nad otázkou museli respondenti aspoň trochu přemýšlet. Jsem přesvědčena, že kdyby byla možnost „nevím“, číselná fakta by hovořila jinak.

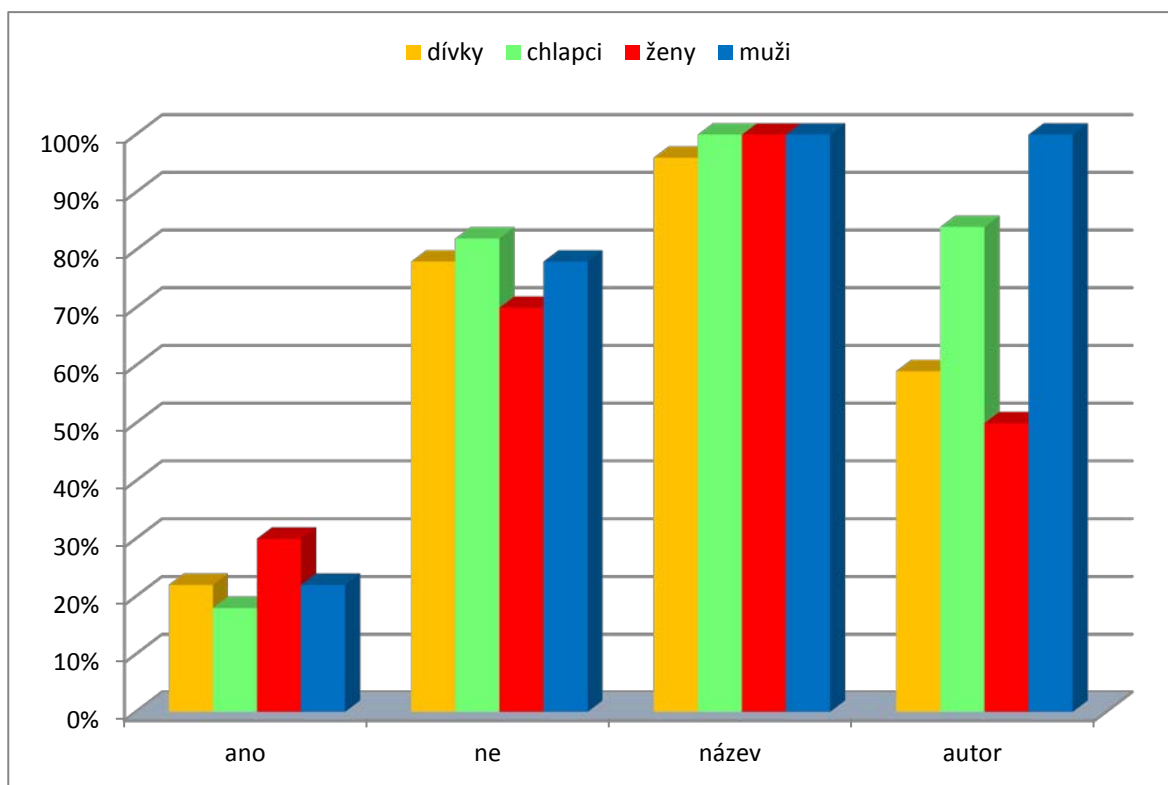
Největší zastoupení má odpověď „když rozumím textu“. Dívky 65%, chlapci 61%, ženy 49%, muži 41%. Že stačí znát písmena, se domnívá 0% dívek, 11% chlapců, 19% žen a 5% mužů. Ale tato odpověď ani jednou nezazněla jako samotná, tak z ní nelze vyvodit žádné závěry.

Odpovědi byly zastoupeny v pořadí:

- 1) když rozumím textu
- 2) když o textu po přečtení umím vyprávět
- 3) když dovedu využít poznatky z četby
- 4) když umím číst
- 5) když znám písmena

Na tomto výsledku se větší měrou podíleli dívky a chlapci, neboť u prvních třech nejčastěji zastoupených odpovědí mělo zcela stejný názor 49% žen a 41% mužů. Z toho lze usuzovat, že tyto tři varianty zadrželi jedni a ti stejní respondenti.

Otázka č. 11: Máte rozečtenou knihu? Vzpomenete si na název a autora?

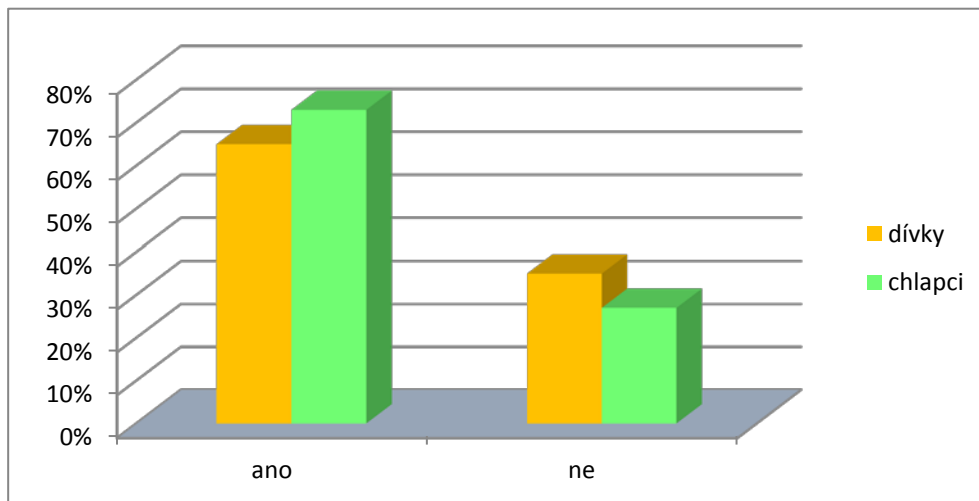

Graf č. 16 Název knihy a jméno autora

V době vyplňování dotazníků mělo rozečtenou knihu jen 22% dívek, 18% chlapců, 30% žen a 22% mužů. Tedy zhruba čtvrtina dotazovaných. Docela nízké číslo. Ale na druhou stranu je velmi potěšitelné, že 100% chlapců, žen a mužů si pamatovalo název rozečtené knihy. Pokud tedy můžeme věřit tomu, že si napsali skutečně název své rozečtené knihy, a ne například té, o níž hodně slyšeli, nebo která je pro ně ta nejlepší. Dívky na tom byly jen o 4% hůře. Tady ještě podotýkám, že u žáků se objevoval stejný název knihy, zřejmě z toho důvodu, že se jí nějakým způsobem více věnovali ve škole. Musíme pochválit muže, protože ti si 100% pamatovali i jméno autora. Chlapci autora uvedli v 84%, dívky v 59% a ženy v 50%. Usuzujeme tedy, že pro dívky a ženy není autor natolik důležitý, zřejmě převažuje především žánr. Muži a chlapci pravděpodobně sázejí na autora, protože vědí, co od něj mohou očekávat.

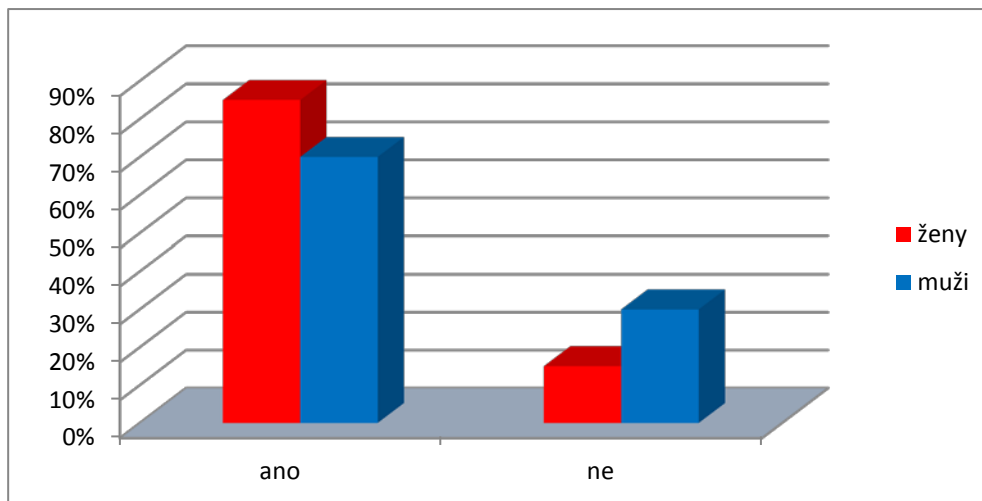
7.1.3 Zajímavé porovnání

Otázka č. 12: Zajímá rodiče, co čteš?

Graf č. 17 Zájem rodičů z pohledu žáků

Otázka č. 12: Zajímá Vás, co čte Vaše dítě?

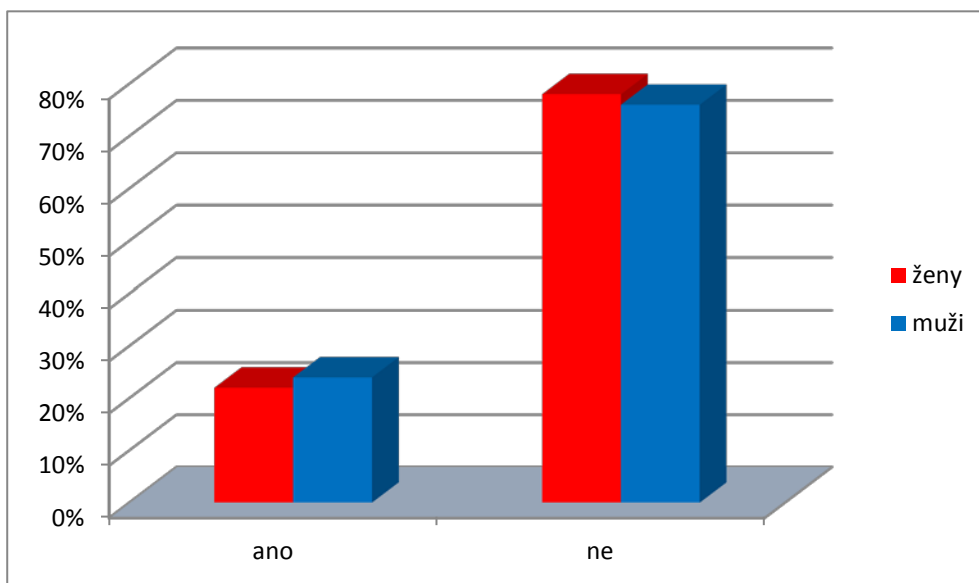
Graf č. 18 Zájem rodičů

U toho mála dětí, se kterými chodí rodiče do knihovny, věřím, že se zajímají o to, co dítě čte. V jiných případech tomu moc nevěřím, ale grafy hovoří jinak. 65% dívek a 73% chlapců tvrdí, že to rodiče zajímá. Stejně tak to tvrdí i 85% žen a 70% mužů. Tak doufejme, že tomu tak je a že tyto děti patří mezi ty šťastnější, které si mohou s rodiči o přečteném i povídat a sdělovat jim své pocity z četby.

Uvedla jsem tyto dva grafy jako „zajímavé porovnání“, neboť jsem se domnívala, že budou ve vzájemném rozporu. Je příjemné přiznat, že jsem se mýlila.

7.1.4 Otázka pouze pro dospělé

Otázka č. 13: Připouštíte možnost, že Vaše čtenářská vybavenost ovlivnila Vaši současnou situaci?

Graf č. 19 Čtení a současný stav

H1: Nezaměstnaní nepřipustí jako jednu z možných příčin současné životní situace jejich čtenářskou vybavenost a čtenářské dovednosti.

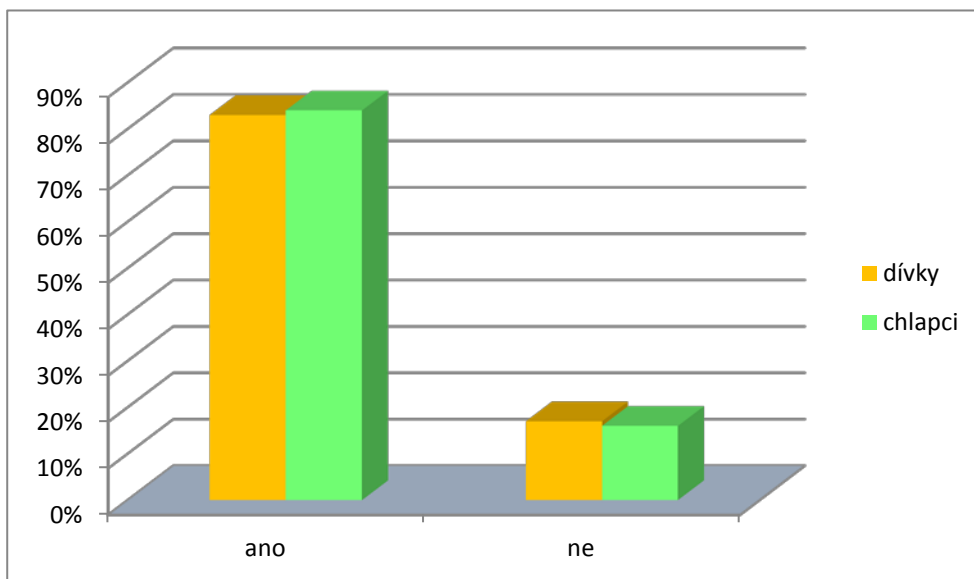
Odpovědi nebyly nikterak překvapující v návaznosti na otázku č. 9.

Počet těch, kteří si myslí, že jejich nynější situace ani v nejmenším nemůže souviset s jejich čtenářskou vybaveností, je velmi podobný, 78% žen a 76% mužů má tento názor. Necelá čtvrtina připouští, že na tom může něco být. A čtvrtina je statisticky významná.

Proto nezbývá než uznat, že hypotéza H0 byla tímto vyvrácena.

7.1.5 Otázky pouze pro žáky

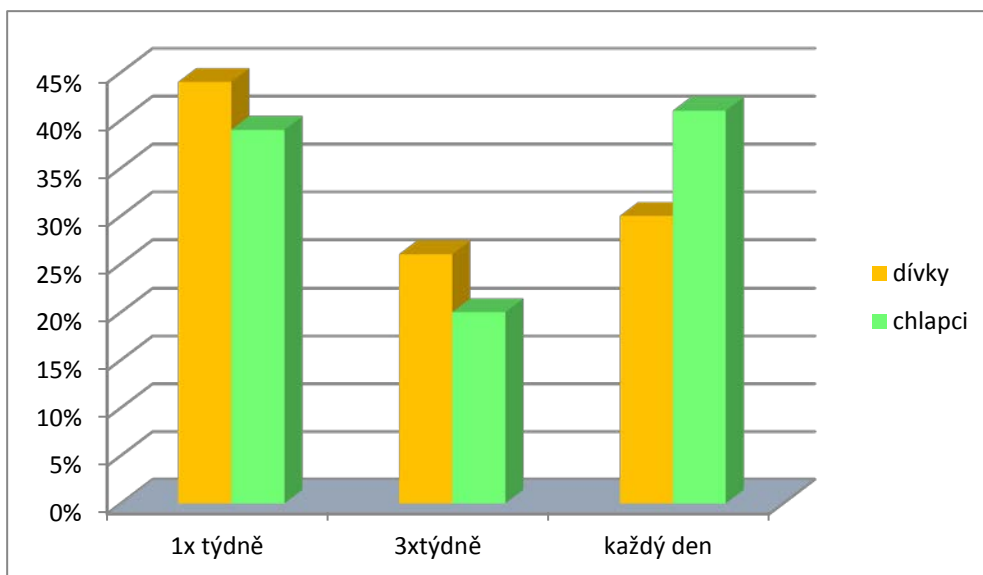
Otázka č. 14: Čtou tvoji rodiče?

Graf č. 20 Čtenářství rodičů očima žáků

83% dívek a 84% chlapců uvádí, že ano, rodiče čtou. To je potěšitelné, asi je vidají číst ty protěžované noviny (muži) a časopisy (ženy). Podstatné je, že něco čtou a děti si toho všímají.

Otázka č. 15: Jak často rodiče čtou?

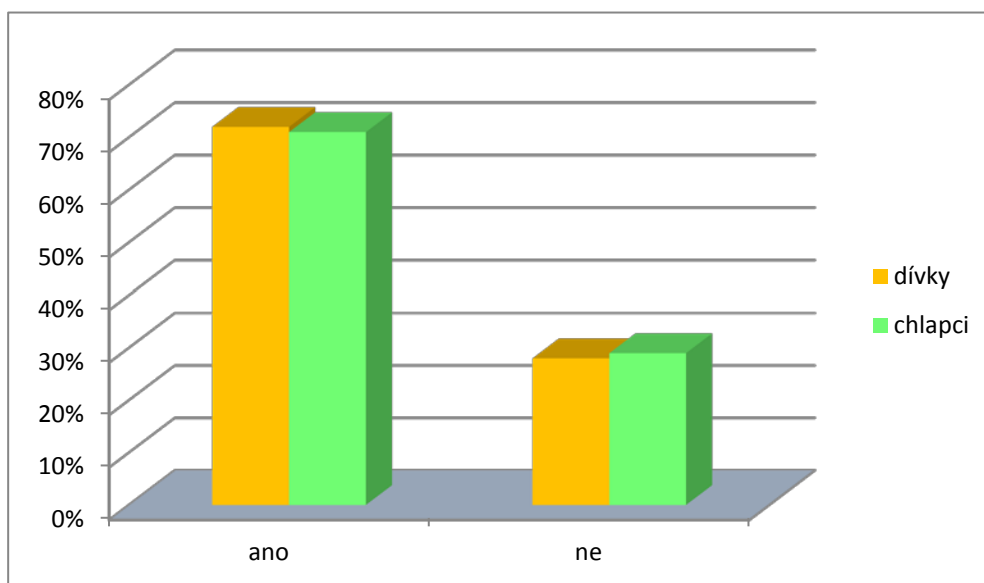

Graf č. 21 Četnost čtení rodičů očima žáků

Podle dětí čtou rodiče 1x týdně v 44% (dívky), v 39% (chlapci), 3x týdně vidí svého rodiče číst 26% dívek a 20% chlapců. 30% dívek a 41% chlapců vidí rodiče číst každý den.

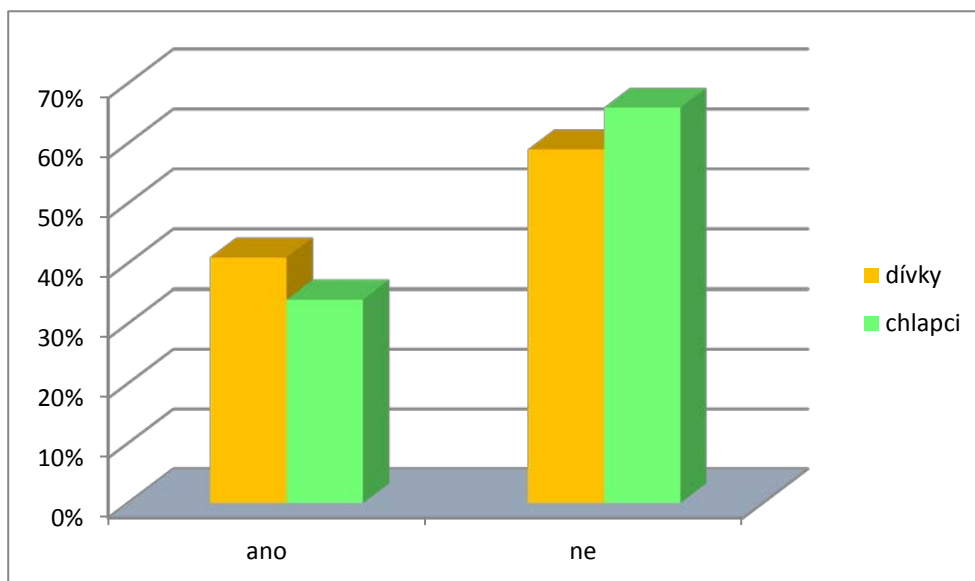
Tato čísla neodpovídají vyhodnocení otázky č. 4 u dospělé populace. Tam 69% dospělých tvrdí, že čtou 1x týdně, 51% čte 3x týdně a 58% čte denně. Nicméně i tak nejsou tyto odpovědi v rozporu, neboť je možné, že ne všechny děti jsou právě doma, když rodič čte, dále je možné, že rodič čte až večer, kdy dítě už spí. A také je důležité, že odpovídali navzájem cizí lidé, takže pravděpodobnost shody rodiče a vlastního dítěte je nepatrná.

Otázka č. 16: Povídáte si s učitelem (učitelkou) o tom, co jste četli?

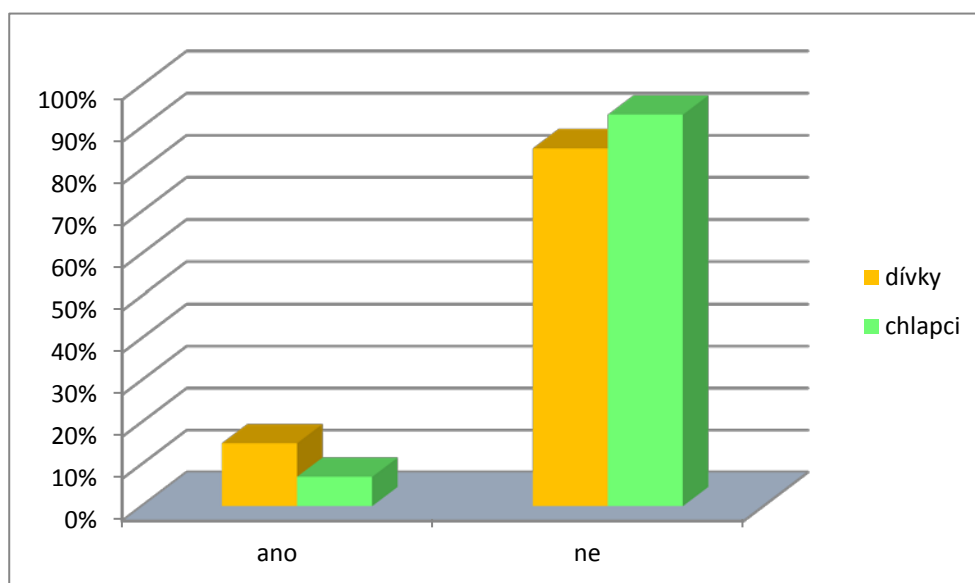
Graf č. 22 Rozprava s učitelem

72% dívek a 71% chlapců tvrdí, že si s učitelem nebo učitelkou o přečtených textech povídají. Při této shodě je velmi pravděpodobné, že tomu tak skutečně je. Nabízí se ovšem otázka, zda si nepovídají jen o literatuře, kterou číst musí v rámci svých školních povinností. Ti žáci, kteří uvedli, že si o přečteném nepovídají, jsou zřejmě ti, co nečtou a tak si nemají o čem povídat.

Otázka č. 17: Čteš, co ti doporučí učitel (učitelka)?

Graf č. 23 Učitelé doporučují

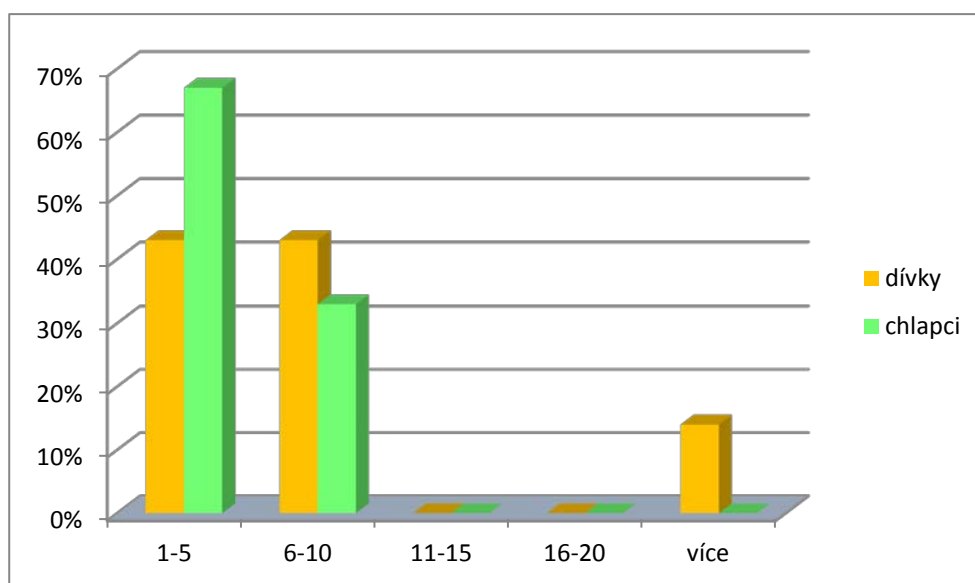
41% dívek a 34% chlapců čte literaturu, kterou mu doporučí učitel. Není však specifikováno, zda se jedná o „povinnou literaturu“ nebo dobrovolné čtení „navíc“ mimo rámec školních povinností. Pokud bychom uvažovali o povinné literatuře, je překvapivé, že si ji dovolí více jako polovina žáků nečíst. Pokud však myslíme čtení mimo školní výuku, pak lze pochválit žáky, že učiteli naslouchají a dají na jeho radu a nutno pochválit i učitele, že žákům zprostředkovává cestu ke knize a čtenářství.

Otázka č. 18: Vedeš si čtenářský deník?

Graf č. 24 Čtenářský deník

Graf č. 24 deklaruje, že jen 15% dívek a 7% chlapců si vede čtenářský deník. Tedy z celkového počtu 90 žáků je to jen 7 dívek a 3 chlapci. Dříve byl čtenářský deník povinný, dnes je to záležitost dobrovolnosti a přehlednosti o přečteném a málokdo si tato fakta zaznamenává, proto z toho nelze usuzovat, že děti nečtou.

Otázka č. 19: Kolik máš zapsaných knih?

Graf č. 25 Počet zapsaných knih

43% dívek a 67% chlapců uvádí, že má v deníku 1-5 knih, 43% dívek a 33% chlapců má zapsáno 6-10 knih a 14% dívek dokonce více jako 20 knih.

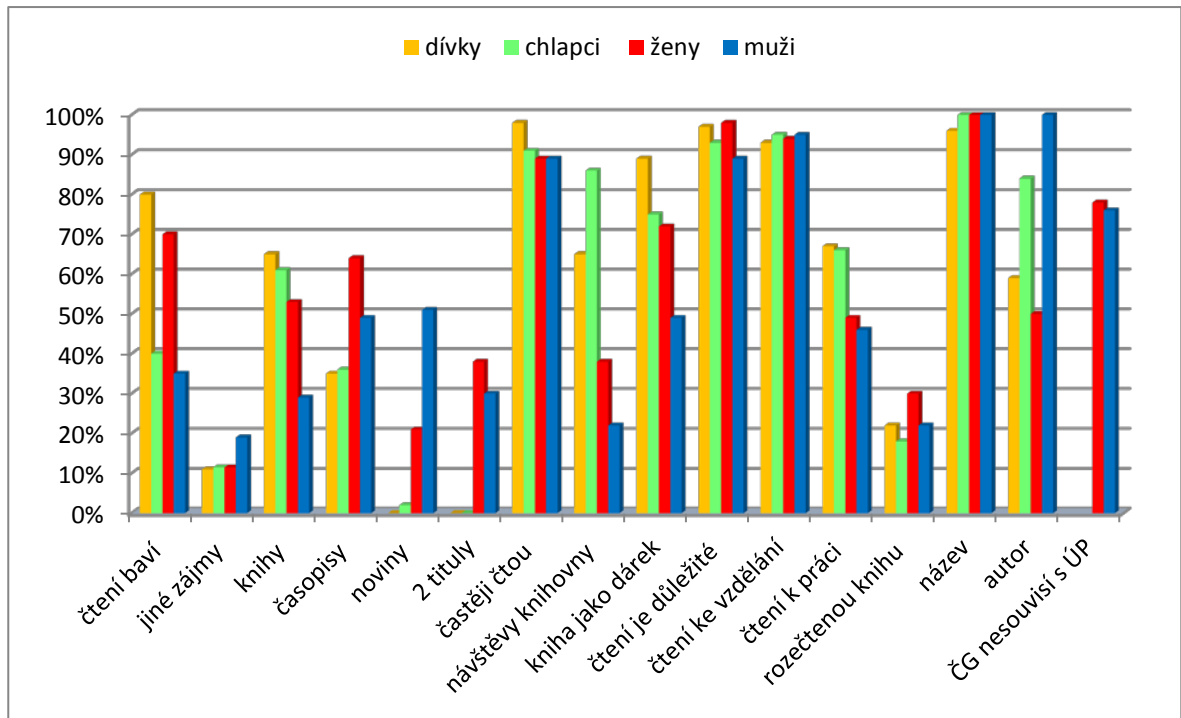
7.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Hlavním cílem empirického výzkumu bylo porovnat úroveň čtenářské vybavenosti a čtenářských návyků žáků 2. stupně základní školy a dospělé populace nezaměstnaných ve věku do 40 let, kteří nejsou vedeni jako uchazeči o zaměstnání v evidenci Úřadu práce ČR déle než 5 let. Vyhodnocením anonymního dotazníkového šetření se podařilo cíl naplnit. Abych mohla úroveň všech respondentů spravedlivě porovnat, vytvořila jsem si vlastní škálu důležitosti jednotlivých kritérií, těm jsem přiřadila hodnotu v desetínách a setinách bodu, jejich celkový součet pak je číslo 1. Tuto škálu jsem připravila současně s dotazníky, abych později nebyla ovlivněna případnými výsledky.

Tabulka č. 1 Bodové ohodnocení jednotlivých kritérií

	kritéria	bodové ohodnocení
1.	čtení baví	0,1
2.	jiní zájmy	0
3.	knihy	0,08
4.	časopisy	0,05
5.	noviny	0,05
6.	2 tituly	0
7.	častěji čtou	0,02
8.	návštěvy knihovny	0,1
9.	knihy jako dárek	0,06
10.	čtení je důležité	0,1
11.	čtení ke vzdělání	0,1
12.	čtení k práci	0,1
13.	rozečtenou knihu	0,09
14.	název	0,07
15.	autor	0,08
16.	nesouvisí s ÚP	0
	celkem bodů	1

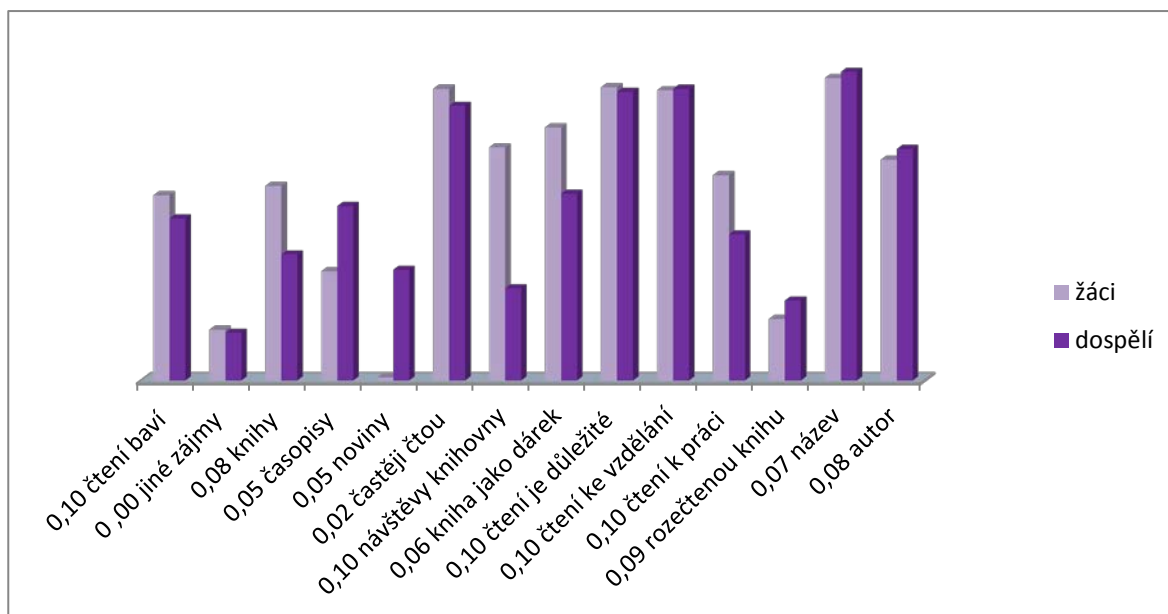
Kritérium č. 2 je bez bodového ohodnocení a to z toho důvodu, že chceme ocenit čtenářské návyky a čtenářskou vybavenost, ne cokoliv jiného, to není účelem této práce. Kladné body tohoto kritéria by byly v rozporu se sledovaným cílem. Záporné body by byly nespravedlivé, protože nemůžeme říct, že jiné zájmy jsou špatné nebo nehodnotné. Stejně tak kritérium č. 6 a č. 16 je bez bodů, protože se týká jen dospělých a mým hlavním cílem bylo porovnat úroveň žáků a dospělých.

Graf č. 26 Porovnání čtenářských návyků a vybavenosti všech respondentů

Na tomto grafu můžeme u jednotlivých kritérií pouhým pohledem zjistit, že čtení nejvíce baví dívky, jiné zájmy jsou prioritou mužů, knihám se věnují děvčata, časopisy vedou u žen, četba novin je doménou mužské části dotazovaných. Dva tituly uvádějí pouze dospělí a nejčastěji čtou dívky, což odpovídá jejich oblíbenosti čtení. Nejméně chodí do knihovny pánové a málo oceňují knihu jako dárek. Podle všech respondentů je čtení důležité, především kvůli vzdělání, méně pak již kvůli dobré práci.

Přibližně čtvrtina dotazovaných má právě rozečtenou knihu, skoro všichni si pamatují její název, s autorem je to již horší. A necelých 80 % dospělých, kteří jsou v současné době bez zaměstnání si myslí, že za jejich situací nestojí čtenářská gramotnost, četba, čtení, čtenářství.

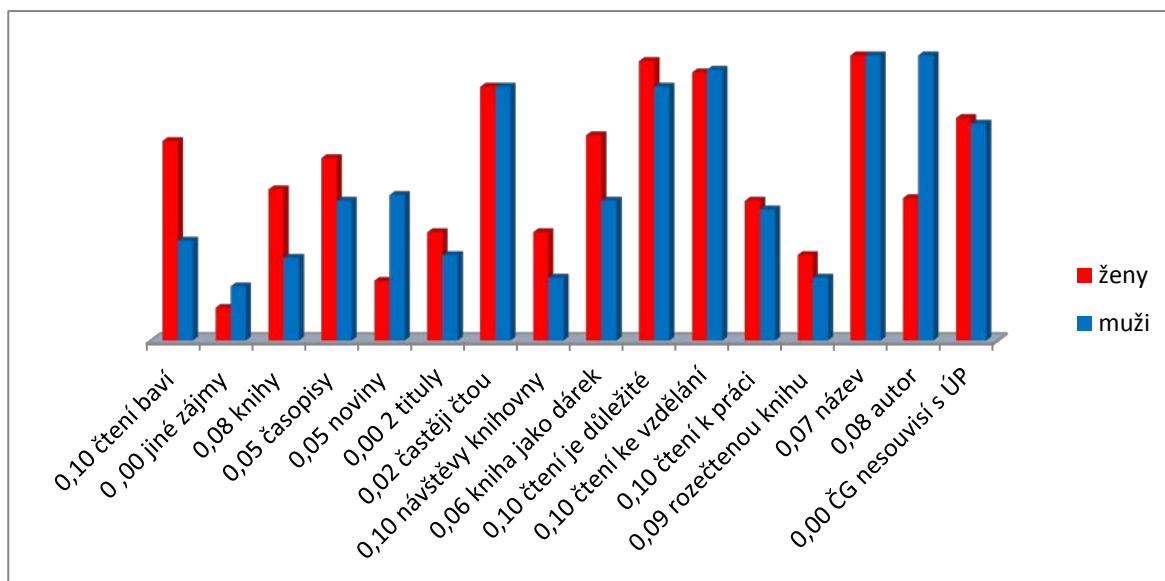
Graf č. 27 Porovnání čtenářských návyků a čtenářské vybavenosti žáků a dospělých

Z výzkumu vyplynulo, že čtení baví více žáky než dospělí. Čtou mnohem více knihy než dospělí, kteří upřednostňují časopisy a noviny. Žáci také častěji čtou a navštěvují knihovnu. Dokonce jsou raději než dospělí, když dostanou knihu jako dárek. I to, zda je čtení důležité, si malí čtenáři myslí o něco více. Že by mohlo čtení ovlivnit skutečnost mít dobrou práci, si více myslí děti než dospělí.

V čem zvítězili dospělí, bylo množství rozečtených knih, rovněž název i autora rozečteného díla si pamatovali ve více případech než děti. Více jsou přesvědčeni než žáci, že čtení napomáhá vzdělání.

Jednotlivým kritériím jsem přidělila dle svého úsudku část bodu, tedy hodnotu, podle níž jsem chtěla porovnat čtenářské návyky žáků a dospělých. U každého kritéria je viditelné, kdo je na tom lépe. Buď jsem tedy část bodu přičetla žákům, nebo dospělým.

V rámci bodového hodnocení získali žáci 0,56 bodu a dospělí 0,44 bodu, z toho lze usuzovat, že čtenářsky lépe vybaveni jsou žáci 6. a 7. tříd základní školy než populace nezaměstnaných dospělých ve věku do 40 let a nepřesahující dobu evidence na úřadu práce více jako 5 let.

Graf č. 28 Porovnání čtenářských návyků a čtenářské vybavenosti žen a mužů

H3: Existují významné rozdíly v úrovni čtenářských dovedností mezi dospělými muži a ženami.

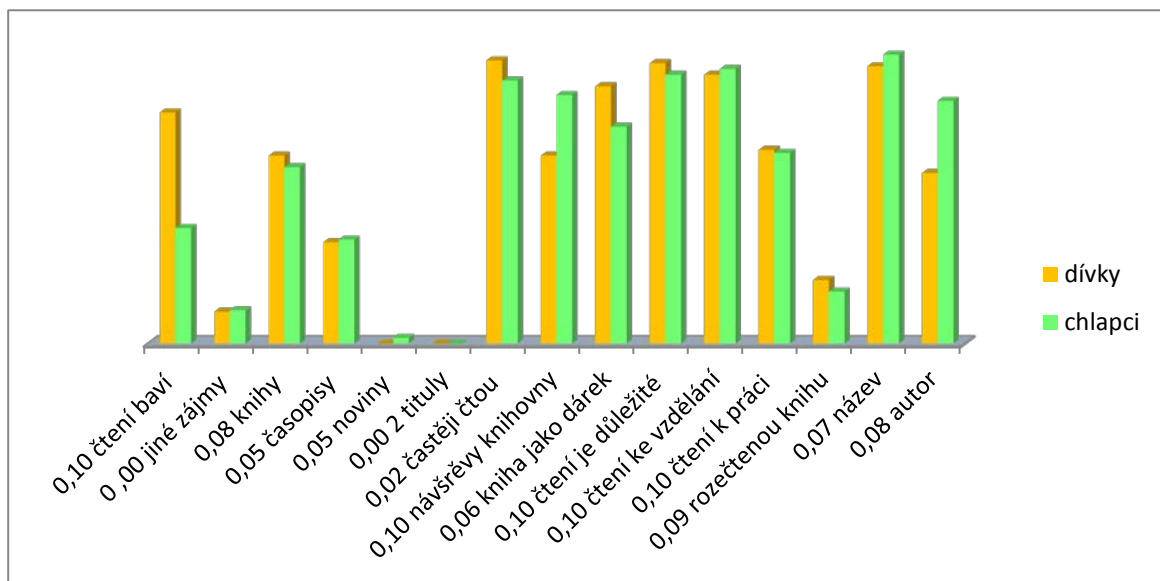
Tady jsem postupovala stejným způsobem jako při předchozím porovnávání u grafu č. 27.

Z výzkumu vyplynulo, že ženy i muži stejně často čtou a stejně si pamatují název právě rozečtené knihy. Ženy však čtení více baví, častěji čtou časopisy a knihy, chodí více do knihovny. Mají větší radost z knihy jako dárku. Více jsou přesvědčeny, že čtení je důležité, že může napomoci k dobré práci (i když toto jejich přesvědčení vykazují malá čísla). Mezi ženami je větší počet těch, které mají právě rozečtenou nějakou knihu.

Ovšem ženy si ve větší míře než muži nepřipouští, že jejich současná životní situace může mít jakoukoliv souvislost s jejich čtenářskou vybaveností, návyky, kompetencemi.

Muži také nejsou nijak optimističtí, rozdíl mezi nimi je nepatrný. Muži jsou častějšími čtenáři denního tisku (novin), ve více případech zastávají názor, že čtení je důležité pro vzdělání. A konečně muži mají lepší paměť na autora rozečtené knihy.

Bodové skóre je 0,77 : 0,32 pro ženy. Můžeme tedy říct, že se hypotéza potvrdila.

Graf č. 29 Porovnání čtenářských návyků a vybavenosti dívek a chlapců

H2: Existují významné rozdíly v úrovni čtenářských dovedností mezi chlapci a dívkami.

Dívky čtení více baví, čtou více knih, čtou častěji. Kniha jako dárek je pro ně přijatelnější než pro chlapce. Myslí si, že je čtení důležité a že napomůže k dobré práci. Dívky početně převažují chlapce v množství rozečtených knih.

Chlapci jsou častějšími čtenáři časopisů a novin, častěji navštěvují knihovnu.

Jsou přesvědčenější než dívky o tom, že čtení je důležité pro vzdělání. Ale stejně jako muži mají i chlapci lepší paměť, a to nejen na autora, ale i název právě rozečtené knížky.

Dívky získaly 0,55 bodu, chlapci 0,45 bodu. Rozdíl mezi dívkami a chlapci činí 0,10 bodu, což se jeví nepatrné, ale je to 10% a to není zanedbatelné číslo.

Hypotéza H1 se tedy potvrdila.

7.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Co se týká pedagogů: pokud se má reforma ve vzdělávání zdařit, učitelé by měli promyslet podle nově vymezených cílů vzdělávání, co považují za nejdůležitější ve své výuce a vyučovat tak, aby vedle vědomostí výuka rozvíjela i složitější dovednosti a celoživotní postoje žáka.

Co se týká žáků: žáci mají už ve škole používat získávané vědomosti k přemýšlení, k posuzování, k rozhodování, k jednání s druhými, k práci a pro radost; stejně tak i mimo školu.

Doporučila bych vyvolat na základní škole během hodin českého jazyka, literatury nebo komunikační výchovy rozpravy o čtenářství, o chování ke knihám, o tom, co je možné z nich získat a hlavně proč číst. Sdílet výsledky z výzkumu, ale nejen o dětských „čtenářích“, i o těch dospělých. O důsledcích ignorace četby. O potřebě všech možných kompetencí, o stavu naší společnosti a o počtech nezaměstnaných. O nutnosti vzdělávat se a o propojenosti vzdělání a čtení. Rovněž bych zavedla „diskuzní fóra“, kde by se probíraly přečtené knihy, pokud možno ne pouze úryvky textů. Kde by se vzájemně sdělovaly pocity a postřehy z přečtené knihy. Každý by se mohl vyjádřit a myslím, že svým názorem by obohatil druhé. Žáci by také postupně odbourávali ostych vyjadřovat se před publikem, zveřejnit své myšlenky a názory.

V rodině bych doporučila dětem dát najevo rodičům, že by si chtěly povídat. A nemusí to být jen o knihách a čtení. Měly by se snažit přemluvit rodiče, aby s nimi šli někdy do knihovny, aby si také vybrali něco ke čtení a měli z četby příjemné zážitky.

Rodičům bych doporučila věnovat dětem čas. To je investice, která se jim v pozdějším věku vrátí, jak ve spokojenosti dospělého syna či dcery, tak také v tom, že syn či dcera si udělají čas na rodiče. Přísloví praví: „Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.“

A co se týká dospělých? Nezaměstnaných? Pravděpodobně mají svůj názor na věc, snad jsou se svojí situací i spokojení, třeba si myslí, že změna a náprava není možná. Ale mám za to, že by nebylo od věci zamyslet se, jak by se nezaměstnaným dospělým dalo pomoci nebo i jen poradit, jak si svoje kompetence zvýšit. A když ne přímo to, tak je alespoň přivést zpět ke knize, kterou kdysi v dětském věku odložili....

A ještě jedno drobné doporučení: Při hledání zdrojů a podkladů k vypracování této bakalářské práce jsem objevila užitečné webové stránky Centra pro rodinu – Jitřenka o. s. Hranice.⁴⁷ Zaujalo mě, že tam každý měsíc upozorňují na knihu, která by se měla dostat do rukou rodičům a vychovávajícím, manželům, partnerům. Jsou to knihy o vztazích mezi dospělými, mezi rodiči a dětmi a skýtají množství postřehů, poznatků a rad, jak být dobrým rodičem, vychovatelem, kamarádem, jak působit na dítě, jak být rádi spolu. Zkuste ty stránky také navštívit. Pro dobro nás všech.

⁴⁷ <http://cpr-jitrenka.webnode.cz/knihy>

8 SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ ASPEKTY ZPRACOVANÉHO VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU

Svět, do kterého dospívají současní žáci, vyžaduje od každého mladého člověka schopnost řešit nečekané situace, stýkat se s lidmi, na které nejsou zvyklí, pracovat v oborech, které dnes ještě nejsou ani známy, používat zařízení, která budou teprve objevena. Současné školství nestačí na rychlost, s jakou dochází k civilizačním změnám. Učitelé zřejmě právem říkají, že děti jsou jiné a také dospělý život dnešních žáků bude velmi jiný. Pokud školy zaměří svoji pozornost na klíčové kompetence, změní sice styl své práce, ale úkolů jim nepřibude, protože klíčové kompetence jsou vzájemně podobné ve všech naukách a výchovných oblastech. Například kompetenci k řešení problémů člověk využije v rodině, v práci, ve studiu. Kompetenci spolupráce se také nebudeme učit zas a znova, co se naučíme u jednoho oboru, převážně využijeme i u dalšího. Ten, kdo zvládne kompetenci k učení, bude sám později umět studovat i učivo, které se ve škole neprobíralo, bude se umět sám vzdělávat.

Proto je třeba klást důraz na práci s klíčovými kompetencemi ve školním týmu, aby v pozdějším věku přinesla tato práce výsledky v podobě společensky potřebných, uznávaných, spokojených a zaměstnaných dospělých.

Mít kompetenci znamená, že je žák, později dospělý, vybaven složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, v němž je vše tak vhodně propojeno, že díky tomu může člověk zvládnout s úspěchem úkoly a situace, do kterých se v průběhu života dostává, ať již při studiu, v práci či osobním životě. Investovat čas, snahu, trpělivost, ochotu a pravidelnost do vlastního vzdělání je investice do vlastní budoucnosti, která se bohatě vrátí, aniž bychom si to kdy plně uvědomili.

Mám za to, že sociální pedagog by měl působit na dítě od počátku jeho školní docházky. Lépe pracovat preventivně než později řešit těžké sociální a životní konflikty a situace. Lépe vysvětlit, co jsou zápalky a jak se s nimi zachází, než později hasit požár, založený z nevědomosti. Lépe přivést dítě k četbě v brzkém věku jako k základu jeho pozdější celoživotní spokojenosti, než posléze napravovat následky jeho nesečtělosti, nekompetencí a nezájmu. Nelze předpokládat, že učitel kteréhokoliv vyučovacího předmětu může a bude suplovat práci sociálního pedagoga. Domnívám se, že by na každé opravdu dobré škole, které záleží na blahu žáků a nejen na oficiálních statistických výsledcích, a která chce skutečně vychovat společnosti platného člena, měl pracovat sociální pedagog.

Vždyť jeho profese je poradit, preventivně působit, předcházet nepospěchu, šikaně, projevům rizikového chování, a to se dnes, přiznejme si, vyskytuje v nemalé míře na každé škole.

Čím dříve žákům někdo poradí a pomůže, aby se orientovali v životě, aby poznali a pochopili co je slušné, dobré, potřebné a na druhé straně, co je nežádoucí a nevhodné, tím dříve budou schopni se sami umět rozhodnout a nést za svá rozhodnutí zodpovědnost. Jen opravdu zodpovědný člověk je společnosti prospěšný. Doufejme tedy, že naše školství, tvůrci vzdělávacích programů a společenský systém uzná hodnotu a důležitost sociální pedagogiky a sociálních pedagogů a ti se stanou běžnou součástí školních zařízení.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zaměřila na čtenářskou vybavenost a čtenářské návyky. Výzkumem jsme si ověřili, jak na tom jsou s oblibou četby a vztahem ke knize žáci základní školy a dospělá populace, v současné době bez trvalého příjmu. Byla porovnána čtenářská vybavenost mezi žáky a dospělými, mezi dívkami a chlapci a mezi ženami a muži. Některé výsledky potvrdily moje předpoklady, jiné hypotézy byly vyvráceny.

Vcelku lze říci, že „většími“ čtenáři jsou žáci základní školy než dospělí, ovšem nelze vyloučit, že je to dáno částečně i školními povinnostmi, tedy povinnou či doporučenou četbou. Můžeme ovšem potvrdit, že dívky a ženy jsou tou převažující částí obyvatelstva, která bere knihu do ruky častěji. Výsledky výzkumu jsou částečně dle očekávání, pár detailů bylo překvapujících. Pravdou však je, že čtenářství upadá. Na to má vliv i hektický život obyvatel, kdy v zájmu splnění různých pracovních povinností a finančního zajištění rodiny není čas na společně trávené okamžiky a chvílky pro dialog. Společné chvíle jsou momenty, které nelze opakovat, vrátit, nahradit a napravit. Proto mi dovolu upozornit, že čas běží, děti dorůstají, rodiče stárnou, život plyne a je žádoucí být platný a nápomocný svým blízkým, společnosti, v níž vyrůstáme a žijeme, i sobě samým.

Žít, to znamená být připravený.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

MONOGRAFIE

BĚLECKÝ, Zdeněk. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007, 75 s. ISBN 978-80-87000-07-6.

BELZ, Horst. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 375 s. ISBN 80-7178-479-6.

Čtenářská gramotnost ve výuce: Metodická příručka. 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011, 65 s. ISBN 978-80-87000-99-1.

Čtenářství, jeho význam a podpora: Výzkum, teorie a praxe v České republice a Spolkové republice Německo. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2008, 83 s. AKTUALITY SKIP. ISBN 80-85 851-18-0.

Gramotnosti ve vzdělávání: Soubor studií. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2011,

97 s. ISBN 978-80-87000-74-8.

HARTL, Pavel. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, 311 s. ISBN 80-7178-803-1.

HAUSENBLAS, Ondřej, Hana KOŠTÁLOVÁ, Kateřina ŠAFRÁNKOVÁ a Miloš ŠLAPAL. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, 2010, 65 s.

HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 6. vyd. Praha: Portál, 2011, 166 s. ISBN 978-80-7367-909-5.

HOMOLOVÁ, Kateřina. *Čtenářská propedeutika*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2009, 85 s. ISBN 978-80-7368-657-4.

HOMOLOVÁ, Kateřina. *Pedagogicko-didaktické a psychosociální aspekty pubescentního čtenářství*. 1. vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2008, 126 s. ISBN 978-80-7368-641-3.

CHALOUPKA, Otakar. *Rodina a počátky dětského čtenářství*. Praha: Victoria Publishing, 1995, 103 s. ISBN 80-85865-40-8.

CHALOUPKA, Otakar. *Škola a počátky dětského čtenářství*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1995, 101 s. ISBN 80-85865-41-6.

KRAMPLOVÁ, Iveta a Eva POTUŽNÍKOVÁ. *Jak (se) učí číst*. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2005, 95 s. ISBN 80-211-0486-4.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: O čtenářství jedenáctiletých*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 179 s. ISBN 80-86898-01-6.

MACEK, Petr. *Adolescence*. 2012. vyd. Praha: Portál, 2012, 208 s. ISBN 80-71787-47-7.

MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. Brno: Host, 2007, 478 s. ISBN 978-80-7294-231-2.

MANGUEL, Alberto. *Knihovna v noci*. Brno: Host, 2009, 302 s. ISBN 978-80-7294-336-4.

METELKOVÁ SVOBODOVÁ, Radana a Jana HYPLOVÁ. *Strategie rozvíjení čtenářské gramotnosti v čítankách 1. stupně ZŠ*. Vyd. 1. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2011, 162 s. ISBN 978-807-4640-032.

Metody pro rozvoj čtenářské gramotnosti na II. stupni ZŠ: Soubor praktických metod. Stařeč: INFRA, s.r.o. 2011, 134 s.

MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 207 s. ISBN 80-717-8624-1.

PALEČKOVÁ, Jana, Vladislav TOMÁŠEK a Josef BASL. *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009: Umíme ještě číst?*. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010, 51 s. ISBN 978-80-211-0608-6.

PALEČKOVÁ, Jana, Vladislav TOMÁŠEK a kol. *Hlavní zjištění PISA 2012: Matematická gramotnost patnáctiletých žáků*. 1. vyd. Praha: Česká školní inspekce, 2013, 56 s. ISBN 978-80-905632-0-9.

STRAKOVÁ, Jana. *Vědomosti a dovednosti pro život*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002, 111 s. ISBN 80-211-0411-2.

ŠVRČKOVÁ, Marie. *Kvalita počáteční čtenářské gramotnosti: výzkumná analýza a popis soudobého stavu*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2011, 242 s. ISBN 978-807-4640-209.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti*. Brno: Host, 2010, 191 s. ISBN 978-80-7294-515-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie dětství a dospívání* 2. vyd. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁŠOVÁ, Lidmila. *Úvod do bibliopedagogiky*. Praha: Institut sociálních vztahů, 1995, 189 s. ISBN 80-85866-07-2.

VĚŘÍŠOVÁ, Irena. *Kudy vede cesta ke čtenáři?: Rozvoj dětského čtenářství na druhém stupni základní školy*. 1. vyd. Praha: GAC, 2007, 218 s. ISBN 978-80-254-0669-4.

VĚŘÍŠOVÁ, Irena. *Příručka příkladů dobré praxe*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007, 280 s. ISBN 978-80-87000-08-3.

WILDOVÁ, Radka. *Rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005, 213 s. ISBN 80-7290-228-8.

ČASOPISY

Čtenář: Měsíčník pro knihovny. [online] Kladno: Středočeská vědecká knihovna, roč. 1955, č. 3. ISSN 1805-4064. Dostupné z: <http://old.kniznica-rv.sk/iso/aktual/200103/brezen.htm>

INTERNETOVÉ ZDROJE

Celé Česko čte dětem [online] [cit. 2014-02-16].

Dostupné z: <http://www.celeceskoctedetem.cz/cz/menu/7/o-nas/>

Čtení pomáhá [online] [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.ctenipomaha.cz/>

Čtěte se slonem Bobem [online] [cit. 2014-02-16]. Dostupné z:

<http://www.rostik.cz/cz/home/>

FIRLA, Tadeáš. *Vedení dospělých: Interaktivní vedení dospělých jako proces trvalé změny.* [online] [cit. 2014-02-01]. Dostupné z:

<http://www.tadekfirla.estranky.cz/clanky/curriculum-vitae/vztah-ke-kniham/vlastni-vzdelavaci-materialy/vyucovani-dospelych---andragogika/uvod/vedeni-dospelych.html>

GABAL, Ivan a Lenka VÁCLAVÍKOVÁ HELŠUSOVÁ. *Jak čtou české děti?: Analýza výsledků sociologického výzkumu* [online]. 2003, 54 s. [cit. 2014-01-10]. Dostupné z:

http://gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_CTEN

[jak_ctou_ceske_deti_strucna_zprava.pdf](http://gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_CTEN_jak_ctou_ceske_deti_strucna_zprava.pdf)

MERTIN, Václav. *Psychologické souvislosti čtenářství u dětí a dospělých: Současnost literatury pro děti a mládež.* [online] Inflow: magazín nejen pro knihovníky. 2009, s. 15. [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/zprava-z-konference-soucasnost-literatury-pro-deti-mladez>

Příběh knihy/ Kniha – závislost na celý život 3 [online][cit. 2014-02-22]. Dostupné z:

<http://www.youtube.com/watch?v=GLdVboVsFhk>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: Úplné znění upraveného RVP ZV. [online] Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013, 15 s. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z:

<http://www.nuv.cz/file/433>

Rosteme s knihou [online] [cit. 2014-01-29]. Dostupné z

<http://www.rostemesknihou.cz/cz/rosteme-s-knihou/o-kampani/>

ŘEŘICHOVÁ, Vlasta. *Nečtenářství jako sociální a profesní handicap: Současnost literatury pro děti a mládež.* [online] Inflow: magazín nejen pro knihovníky. 2009, s. 15.

[cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/zprava-z-konference-soucasnost-literatury-pro-deti-mladez>

Tematická zpráva: Podpora rozvoje matematické, finanční a čtenářské gramotnosti.

[online] Praha: Česká školní inspekce, 2013, 39 s. [cit. 2014-02-18] Dostupné z:

<http://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Podpora-rozvoje-matematicke,-fina>

<http://cpr-jitrenka.webnode.cz/knihy/>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Poměr respondentů navzájem	33
Graf č. 2 Věk dotazovaných dětských respondentů.....	33
Graf č. 3 Věk dotazovaných dospělých respondentů.....	34
Graf č. 4 Doba v evidenci uchazečů o zaměstnání	34
Graf č. 5 Nejvyšší dosažené vzdělání	35
Graf č. 6 Čteme rádi.....	35
Graf č. 7 Co nejvíce čteme.....	36
Graf č. 8 Nejoblíbenější literatura.....	38
Graf č. 9 Četnost čtení	39
Graf č. 10 Návštěvnost knihovny	40
Graf č. 11 Kniha jako dárek.....	41
Graf č. 12 Důležitost čtení	42
Graf č. 13 Čtení a vzdělání	42
Graf č. 14 Čtení a práce	43
Graf č. 15 Co je čtenářská gramotnost.....	44
Graf č. 16 Název knihy a jméno autora	45
Graf č. 17 Zájem rodičů z pohledu žáků.....	46
Graf č. 18 Zájem rodičů.....	46
Graf č. 19 Čtení a současný stav	47
Graf č. 20 Čtenářství rodičů očima žáků	48
Graf č. 21 Četnost čtení rodičů očima žáků.....	48
Graf č. 22 Rozprava s učitelem.....	49
Graf č. 23 Učitelé doporučují	50
Graf č. 24 Čtenářský deník	50
Graf č. 25 Počet zapsaných knih.....	51
Graf č. 26 Porovnání čtenářských návyků a vybavenosti všech respondentů	53
Graf č. 27 Porovnání čtenářských návyků a čtenářské vybavenosti žáků a dospělých	54
Graf č. 28 Porovnání čtenářských návyků a čtenářské vybavenosti žen a mužů.....	55
Graf č. 29 Porovnání čtenářských návyků a vybavenosti dívek a chlapců.....	56

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Bodové ohodnocení jednotlivých kritérií	58
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: Dotazník pro žáky

PŘÍLOHA P II: Dotazník pro dospělé

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

Anonymní dotazník pro statistické a studijní účely.

Osobní informace:

Věk:

- Chlapec
- Dívka

Vlastní dotazník:

1. Čteš rád?

- ano, baví mě to
- čtu, protože musím
- nečtu, nebaví mě to
- nečtu, mám jiné zájmy

2. Co čteš nejraději?

- knihy
- časopisy
- noviny

3. Jaký typ literatury se ti líbí? (můžeš vybrat více možností)

- pohádky
- detektivky
- poezie
- dobrodružné
- naučné
- sci-fi, fantasy
- dívčí romány
- historické

4. Jak často si čteš?

- 1 x týdně
- 3 x týdně
- každý den
- vůbec

5. Chodíš do knihovny? (můžeš vybrat více možností)

- ano, sám
- ano, s rodiči
- ano, s kamarády
- nechodím

6. Jsi rád, když dostaneš knihu jako dárek?

- ano
- ne

7. Myslíš si, že je čtení důležité?

- ano
- ne

8. Myslíš si, že čtení ti pomůže ke vzdělání?

- ano
- ne

9. Myslíš si, že čtení ti pomůže získat dobrou práci?

- ano
- ne

10. Víš, co je čtenářská gramotnost? (můžeš vybrat více možností)

- když znám písmena
- když umím číst
- když o textu po přečtení umím vyprávět
- když dovedu využít poznatky z četby
- když rozumím textu

11. Máš rozečtenou knihu? Vzpomeneš si na název a autora?

název:

autor:

12. Zajímá rodiče, co čteš?

- ano
- ne

13. Čtou tvoji rodiče?

- ano
- ne

14. Jak často rodiče čtou?

- 1 x týdně
- 3 x týdně
- každý den

15. Povídáte si s učitelem o tom, co čtete ve škole?

- ano
- ne

16. Čteš, co ti doporučí učitel?

- ano
- ne

17. Vedete si ve škole čtenářský deník?

- ano
- ne

18. Pokud ano, kolik máš zapsaných knížek?

- 1 – 5
- 6 – 10
- 11 – 15
- 16 – 20
- více

Děkuji za vyplnění.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO DOSPĚLÉ

Osobní informace:

Anonymní dotazník pro statistické a studijní účely.

- Muž
- Žena

Váš věk:

- 18 – 24
- 25 – 30
- 31 – 34
- 35 – 40

Jak dlouho jste v evidenci Úřadu práce ČR?

- do 1 roku
- 1 – 2 roky
- 2 – 3 roky
- 3 – 5 let

Nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- střední odborné bez maturity
- střední s maturitou
- vysokoškolské

Vlastní dotazník:

1. Čtete rádi?

- ano, baví mě to
- čtu, jen když musím
- nečtu, nebaví mě to
- nečtu, mám jiné zájmy

2. Co čtete nejraději?

- knihy
- časopisy
- noviny

3. Jaký typ literatury se Vám líbí? (můžete vybrat více možností)

- detektivky
- poezie
- dobrodružné
- naučné
- sci-fi, fantasy
- romány
- historické
- pohádky

4. Jak často si čtete?

- 1 x týdně
- 3 x týdně
- každý den
- vůbec

5. Chodíte do knihovny? (můžete vybrat více možností)

- ano, sám
- ano, s dětmi
- ano, s kamarády
- nechodím

6. Jste rádi, když dostanete knihu jako dárek?

- ano
- ne

7. Myslíte si, že je čtení důležité?

- ano
- ne

8. Myslíte si, že čtení pomáhá ke vzdělání?

- ano
- ne

9. Myslíte si, že čtení pomůže získat dobrou práci?

- ano
- ne

10. Víte, co je čtenářská gramotnost? (můžete vybrat více možností)

- když znám písmena
- když umím číst
- když o textu po přečtení umím vyprávět
- když dovedu využít poznatky z četby
- když rozumím textu

11. Máte rozečtenou knihu? Vzpomenete si na název a na autora? (pokud nemáte, proškrtněte)

název:

autor:

12. Zajímá Vás, co čte Vaše dítě?

- ano
- ne

13. Připouštíte možnost, že vaše čtenářská vybavenost ovlivnila Vaši současnou situaci?

- ano
- ne

Děkuji za vyplnění.